

Gyulay Pál.

A jeles műkritikus és aesthetikus arczképét bizonyára szivesen fogadják a Szemle t. olvasói annak alkalmából, hogy a jeles író főrendiházi taggá neveztetett ki.

Ha a kinevezettek közt valaki méltó e kitüntetésre, úgy ő az; ha van tevékenység, mely érdemes e nagy megtiszteltetésre, úgy az ő majdnem négy évtizedes irodalmi munkássága az.

Az ő működése hasznos és diszt adott irodalmunknak. Az irodalmi izlés fejlesztésére, fokozására az irodalom színvonalának emelésére senki sem tett többet nálánál.

Mint elbeszélő és költő a legelső sorban áll, mint aesthetikus és műkritikus legelő.

Bírálati sokszor tán tulszigoruak, de soha sem tanulság nélküliek. Mindig az eszményt keresi s mindig eszméket és elméleteket fejteget, melyekből író és közönség egyaránt hasznos huzhat.

Meg van benne az akarat és igyekezet, hogy igazságos legyen, bárha úgy látszik nekünk, hogy nem mindig képes magát a rokon és ellenszenv behatásai alól teljesen emancipálni.

Ezt nem vád, nem szemrehányáskép mondjuk, mert igen kevés ember van olyan a világon, talán egy sincs, kinek ez mindig és mindenkiel szemben sikerülne, de szemrehányás itt e pillanatban s e lapon, melyet

épen kiváló tiszteletünk kifejezésére szántunk, legkevésbé is volna helyén.

Tanári működése az egyetemen épen általános, mert épen azok izlését és ítélő ké-

Főrendiházi taggá kineveztetése az irodalom megtisztelése. Méltóbbat Tisza Kálmán e nagy kitüntetésre nem szemelhetett volna ki az írók sorából, mint a Kisfaludi-társaság érdemes elnökét

S hogy rá e fényes, új minőségében is a munka szerepe vár s hogy nagy képességeit a főrendiház is felismerte, mutatja az, hogy megalakulásánál sietett őt egyik jegyzőjéül megválasztani.

S ez új állásában szintén a nemzeti nyelv fejlesztése és a főrendiház ósdi rozszórákainak, kifejezéseinek, általában szokásban és használatban levő hivatalos stílusának megjavítására, kisimitására s helyesebbé és magyarrabbá tevésére, tehát itt is tanításra s a stílus fejlesztésére szánta magát.

S már meg is kezdte, a mint hogy a főrendiház üzenetét, sokkal helyesebb, szabatosabb és világosabb modorban adta elő, mint a minőket az az előtti jegyzők részéről hallottunk.

S ha egyéb jót nem is tehetne a főrendiházban, már csak azért is méltó kineveztetése.

S hogy az egész képviselőház is mily osztatlan megalapozással fogadta Tisza Kálmán választását, bizonyítja azon általános és lelkes éljenzés, mellyel őt fogadta, a midőn a főrendiház első üzenetét vive, a képviselők házában először megjelent.

Kívánunk neki hosszú életet és tartós munkakedvet, irodalmunk s általában hazánk dicsőre és javára!

GYULAY PÁL.

pességét emeli és fejleszti, kik mint tanárok majdan az ifjúság oktatására lesznek hivatva.

Gondolatok.

Irtta: *Neczpálli Justh Zsigmond.*

I.

Érzem, hogy van Isten, mert vannak emberek, kiket szeretek, kiket megérttek s kiket csodálok.

És mert szerethetem, megérthetem és csodálhatom őket, *hiszek* Istenben.

Ebben minden bennfoglaltatik, az *érzés, a tudat* s az a mi *ezek felett van, az a mi Istenhez vezet.*

Mindenki adott már másról szellemi szégyenségi bizonyítványt — önmagáról még senkisémet, legalább tudatosan nem.

Barátját dicsérve a legtöbb ember azokat a szép tulajdonokat dicséri, a melyeket az benne felfedezett.

Ha tudnák az emberek, hogy mennyit nyernek az által, hogy ellenségeiket dicsérik, nem is tennének egyebet — az igaz, hogy ha ez általánossá lenne, akkor már nem is lennének ellenséges emberek.

Egy levél rendesen abban a hangulatban lett írva mint a minőben az a levél volt, a melyre az illető válaszol. Pedig már nem vagyunk azon pillanat hatása alatt, a melyben azon levelet irtuk. Így aztán egy levél sokszor igen furesa clair-obscur-t okoz.

Végtelenül tud tűrni, kinek végtelen reményei vannak.

Sohasem lennék olyan ember barátja, ki szólásformának használja e szót: barátom.

Ha használati díj volna rá kivéve — alig hallanók többet.

Minden véges vágy összeütközésbe hoz az emberekkel, minden végtelen kibékít.

Százsor jobban fáj az, ha valaki a kit értünk, nem ért meg minket, mintha száz ember megvet a kit megvetünk.

Az egyetlen igaz kapocs, a mely embert emberhez köt, a gondolat és az érzelmi világ azonossága. E nélkül a vérségi kötelék igazi nyög.

Legigazabb barátunk az, kinek legnagyobb boldogsága pillanatában jutunk eszébe.

Vajjon azért adatott nekünk embereknek a nyelv, hogy önmagunkról beszélhessünk?

A civilizáció az emberiség boldogságra való öntudatos vagy öntudatlan törekvésének nyilvánulása.

A zene azért könnyebben megközelíthető akár ki által, mint a tudományok és az irodalom, mert minden ember érez de nem mindegyik gondolkozik.

A ki az önfeláldozást megtanulta, megtette az első lépést a boldogság felé.

Azt mondják barátjairól ismerni meg az embert; inkább ellenségeiről mondanám. Ez már azért is könnyebb, mert ellensége majd mindenkinek több van mint barátja.

Itéletet hallasz; itéld azt a ki itélt és itéld vele egyidőben önmagadat. Mit mondott, hogyan itélt, mit tettem volna helyén s megtudod mit érsz.

Egy ember egy nyilatkozata sokszor annyira szembeszökő, hogy egész eddigi életét megvilágítja nekünk és egész jövő életéhez megadja a kulcsot.

A bizonytalanság a legnagyobb baj.

A nagy idők mindent nagyítanak, de leginkább azokat az embereket a kik elég szerencsések voltak abban a korban élni.

A világtörténet folyamán minden megváltozott, csak a mozgató okok maradtak ugyanazok.

Kevés ember állja ki a hosszú ismeretség tűzpróbáját.

A legutóbb talált «mitrasz» emlékek.

A határozott vallási fogalmakkal nem birt ősnépek, mindama tárgyakat és elemeket, melyeknek nemző, éltető, vagy romboló erejét ismerték, rendesen vallási tiszteletük, sőt imádásuk tárgyává emelték. De minthogy az absztrakt fogalomra alapított vallási szertartás, a külsőségek által még inkább vonzott ősnépeket ki nem elégíté, vallási tiszteletük tárgyaiknak kézzel fogható jelvényeit akarták látni. Az élénkebb képzelődéssel bíró keleti népeknél így fejlődött például a mindig megújuló nemzést jellemző «Phaltus» kultusza. Az örökkévalóság jelképét az «Uraeus kígyó» képezte; az éltető s érlesztő nap hatalmának elismerésére pedig a kin imádásban nyert kifejezést. A távol keleten keletkezett eme kultusznak Perzsiában és a tatár vándor törzsek közt most is még sok követője van. Habár e vallási felfogásoknak és kultuszoknak talán még öntudatlan alapeszméjét, bárhol s bármely korszakban az örökkévaló és mindenható istenség képezte, az elmélet haladásával élénkült képzelődés az ismeretlen hatalom minden kifolyásának külön-külön jelképét, illetőleg képviselőjét alkotá. Ez lőn természetes oka annak, hogy az őskorban a kisebb s nagyobb istenek, ugyszintén a jó és rossz szellemek száma annyira elszaporodott.

A népeknek mind élénkebbé vált érintkezése s ama hódítási hadjáratok, melyek folytán a legyőzött nép nagy része rablanczon a győztes fél birodalmába vitetett, azt hozta magával, hogy az illető népek vallási fogalmai és szertartásai egymásba olvadtak. Egyiptomnak a rómaiak által lett elfoglalása után Izisz és Oziriszből így lett Jupiter Amon, stb.

A római világbirodalom hódításai keleten majdnem Perzsiáig terjedvén, az őrségül vissza hagyott légiók megerősített táboraiból a római miveltséget terjesztő virágzó telepek alakultak s őrségük idővel a bennszülöttekkel s ezek között nap- és tűz-imádókkal is lett kiegészítve. Az ott már a római vallási szertartásokkal egybe folyt «mitrasz» (nap és tűz-imádási) kultusz, az által, hogy a keleten kiegészített légiók a nyugati védhelyekre tétettek át, nemcsak a Duna és Rajna mentéig terjedett, hanem

magában Rómában is, kivált a későbbi csapások idejében sok követőre találván, jelvényei a római szertartással egyesítve lettek.

E szertartásra, jelvényeire s vele összekötött áldozatokra, melyekről csak a görög és római írók megemlítése alapján volt némi tudomásunk, bővebb világitást csak az arkeológiai újabb kutatások és ásatások alkalmával talált fogadalmi kövek vetettek. A mitrasz-kultuszra vonatkozó műemlékek legelőször a Duna és Rajna közti ama vidékeken kerültek napfényre, a hol keleti légiók a markománok, szávok és gallok elleni őshelyek védelmére, kasztrumokban voltak elhelyezve. Az ott talált fogadalmi kövek azonban hiányosak lévén, vezérfonalul csak igen szakavatott kutatóknak szolgálhattak. Hazánkban Sopronmegyében a Rákospatok és Fertőtó közötti hegyekben talált római maradványok egyikében régészeink egy «templum mytratis»-t ismertek fel. Az arkeológiai társulatoknak hazánkban történt megalakulása a régi történelmi és műemlékek kutatásának oly rendkívüli lendületet adott, hogy nagyobb földmunka vagy ásatás kellő felügyelet nélkül már alig lesz teljesítve, de e kívül történelmi multtal bíró helyeken vagy apróbb leletek következtében, a rendelkezésre álló pénzösszegek erejéig szakszerű kutatási ásatások is folynak.

Különösen a mitrasz-emlékekre vonatkozó kutatások tekintetéből a leggazdagabb eredményt a Kuun Géza gróf elnöklése alatt alakult s König tanár szakavatott felügyelete alatt működő dévai arkeológiai társulat érte el és váraljai ásatásai alkalmával római és egyéb régiségek mellett a mitrasz-kultuszra vonatkozó néhány igen szép s majdnem ép fogadalmi követ hozott napvilágra. E kőtáblák mindegyikén csinos vagy kevésbé jó faragásu dombormű áldozatot ábrázol. A kövek mindegyikét fascés módjára kötött, a napot jelző, égő szövetnek tartó géniusszal egyesülő korszoru szegélyezi; alatta az égő oltár-tűz, előtte összefűzött lábakkal az áldozandó bika, rajta az áldozó férfi római kardalaku törrel kezében, a bikával szemben ugató eb. Az oltártűznél női alak, a mint fátylóját a földön eloltja, e főalakok körül pedig minden kövön egy vagy több férfi alak bikával vallán s több vagy kevesebb, inkább csak a hely kitöltésére szolgáló, de az áldozattal összefüggő mellékalak.* Ez a maga nemében páratlan lelet, a társulatot arra buzdítá, hogy a kezdeti ásatásokat ne csak folytassa, hanem szántás és egyéb mezei munkák alkalmával talált régiségek nyomán, Szászváros vidékét is kutassa. Ez alkalommal rendkívüli szépsége miatt főlemlítjük a szintén Váralján talált ritka szép kiviteli, gazdagon aranyozott kis Minerva bronz mellszobrot.

A mitrasz-kultuszra vonatkozó legszebb, nemcsak arkeológiai hanem műértékekkel is bíró emléket, e nyár folytán a pöltentullni vasut földmunkájának teljesítése alkalmával, a traismaueri község határában találták. Több fogadalmikó kisebb-nagyobb töredéke közt ugyanis egy sok ezüsttel vegyített, vert domborművel diszített, majd-

* E fogadalmi kö, jelenleg az országos kiállítás mücsarnokában látható.

nem egészen ép bronz lemez került napfényre, melynek alakjaival a nevezett kultusz egész allegóriája előttünk van. A szép munkáju képlet közepét a napot ábrázoló 30 cm. magasságu fiatal férfi alak képezi, a mint a felemelt nap golyójának sugarai-val a hold istennőjét védő Mars-ot visszavonulásra kényszeríti; utána s körülötte bikákon lovagló férfi alakok, egyik kezükben a nappal, a másikban fölemelt kopjával csillagokat ábrázoló női alakokat üldöznek.* Sajnos, hogy e páratlan vallási műemléket oly helyen találták, melyen a vasutépítés magasabb töltést igényel, a mi a további — valószínűleg eredményes — kutatásokat nehezíteni fogja.

A váraljai leletre vonatkozólag még azt a körülményt kell megemlítenünk, hogy a férfi alakok mindnyája frigiai süveget viselvén, majdnem kétségtelen bizonyítéka annak, hogy a fogadalmat tevők keletről hozott katonák voltak. Z. H. F.

Ó-német lövészünnepélyek.

A középkori német városok hatalmukat és virágzásukat azon általános hadképességnek s fegyverforgatásnak köszönheték, mely az akkori nép között divott. A sok megtámadtatás, melynek városaik függetlenségének védelmében kitéve voltak, oda vezette őket, hogy városnegyedenként felosztva, fegyverrel s különösen kézijakkal lássák el magukat. Mivel e fegyvernem használata hosszabb gyakorlatot igényelt, lövészegyleteket alakítottak, közös költségen lőpályákat nyitattak s évente lövészünnepélyeket rendeztek. Ezen ünnepélyek országos híriek valának és résztvettek benne nemesak a testvér egyesületek és városok, hanem az ország urai: hercegek és a szomszéd nagybirtokosok, kik ez alkalmal a polgárok vagy a város vendégei voltak. Ilyen ünnepélyeket már találunk 1400 körül. Rendszeren pünkösdkor tartattak s 4—5 hétig elhúzódtak.

Az ünnepély reggelén a lövészek és a városi méltóságviselők hosszú menetben vonultak ki a lövőhelyre. Elöl mentek a paczkamesterek utánok a rendőrség, majd a bohócok tarka öltözetükben; ezután jöttek a czéllövők, czéltáblával kezükben, a dobosok, füttyölők és előkelő patriczius családok fiai gazdag öltözetben zászlók alatt, külön zászlóval a nyertesek és külön a vesztesek számára, majd mások a nyerménytárgyakkal és így tovább. Megérkezve az ünnepély színterére, a város képviselője ékes beszéddel üdvözölte az egybegyűlteket, minekután megválasztották a versenybírótságot.

A lövések megkezdése előtt mindenkinek be kellett magát iratni, az ott ülő őrökönél s elő kellett mutatnia iját vagy puskáját, nyilait és golyóit. Csak ha ezek a mértéket megütötték, akkor volt szabad a lövéshez hozzájárulnia. E mellett 6—8 firt (Reichgulden) betétet kellett tennie, mely melléknyereményül szolgált. Ezen formalitások elvégzése után megkezdődött a lövészet.

A lövészek osztályokba soroztattak s minden osztály külön időben, bizonyos meghatá-

rozott számu lövést tehetett. A czéltáblától távolság az ijakra 3—400, puskákra 650—750 láb volt, a mi az akkori tökéletlen fegyvernemeket tekintve, nagy távolság. A legelőkelőbb és legkedveltebb fegyvernem volt, még a puskapor feltalálása után is, az ij, nyilakkal, még pedig hegyes és tompa nyilakkal. Az ijászok, támlanélküli széken ülve, a puskások állva lőttek.

Az ősrégi czél egy erősen aranyozott s a város czimerével ellátott famadar volt, mely egy magas faállványon volt megerősítve. Innen néhány lövés leterithette. A kinek legutoljára sikerült a madarat lelőni, azé volt a fődíj.

A lövésnél használt nyilak vége rovátkokkal volt ellátva, hogy a fa annál könnyebben szétforgácsolható legyen. Lőttek rá puskából is 6—8 lat súlyú golyókkal. Mivel azonban a madarra való lövés nagyon rövid ideig tartott s a szétesett forgácsok sok viszályra szolgáltattak okot, kénytelenek voltak azt egy lőtáblával helyettesíteni. Ez az ijászok számára egy kis, kör-alaku, rendszeren megezüstözött lapból állott, mely egy sötét falhoz volt erősítve, míg a puskások részére egy mozogható korongot képezett. E lőtábla rendszeren nagy faalkotmányhoz volt erősítve, mely alkotmány egy ház frontját, diadalívet vagy templomot jelképezett. Néha ezen alkotmány egy bent elhelyezett mechanikai erő folytán mozogható s azon oldalra fordítható volt, melyen a felállított lövészcsoport állott. Tetejében egy óraszerkezet volt elhelyezve, mely egy csengővel volt összeköttetésben. Mihelyt a lövés megkezdődött, megindult e szerkezet működése, mely ütéseivel minden fertály óra elmúltát jelezte. Az ütés elhangzása után a lövésekkel készen kellett lenni s következett egy másik lövészcsoport. Legtetejében ezen állványnak állott egy mozogható faalak, — rendszeren Fortuna a földgömbön — mely a rossz lövőnek rögtön hátat fordított vagy egy férfialak a toronytetőn, a mely a jó lövőnek zászlóval intett, míg a rossznak egy torzképet vágott. A versenyek végeztével kihúzták a czéltáblát a lövő nevével ellátott nyilakat s feldiktálták az eredményt a versenybíróknak.

A díjak kiosztása minden csoport után következett. A főnyeremény a régibb időben egy diszpéndány kosból, lóból vagy bikából állott, melyek felszalagozva, felkioszoruzva adattak át. Később tetemes pénzösszegek és értékes ezüst tárgyak szolgáltak főnyereményül, az elősorolt állatok utolsó díjaknak maradván. Minden nyereményhez egy zászló, a város vagy az ország színeivel, czimerrel és koszorúval diszitve s egy kis selyemzaczkóban a nyeremény-összeggel.

E zászlót a lövészek mint győzelmi trofeát vitték haza s ott lövőházaikban helyezték el. A főnyereményt azok nyerték, a kik a legtöbb körlövet tették, azonkívül nyertek díjakat az ugynevezett czéllövők (Zweckschützen), a kik a kör közepén levő szöghöz legközelebb eső, legtöbb lövést tették. A rossz lövők számára is voltak ugynevezett bántó nyeremények (Vexirgewinne), melyek a főnyeremények torzképeiből és vastag, daróc zászlóból állottak.

Mihelyt a nyeremények kiosztása megkezdődött, a paczkamester felállott egy székre s stentor hangon hívta elő az első díj nyertesét, rimekben üdvözölte őt és átnyújtotta neki a selyemzászlót, minekután

a nyertes dobpergés és trombitaszó mellett indult a város képviselői elé, kiktől az ajándékot átvette. Miután a többi nyerők is megkapták díjaikat, előhívta a paczkamester a legutolsó díj nyertesét s átnyújtott neki egy disznót, számos malaczczal, (a meg nem érdemelt nyeremény «disznónak» nevezetik), intézvén hozzá egy élces beszédet. Legnagyobb hahotát idézett elő azonban az a jelenet, midőn a legrosszabb lövőnek, a «lövéstől legtávolabb állónak» egy kétes értékű ajándékot nyújtottak át a leggunyosabb beszéd kíséretében. E mellett megajándékozták egy csörgő-sapkával, melyet fel kellett tennie.

A főnyeremények kiosztása után, következett az utó-lövészet, azon lövészek versenye, akik semmiféle díjat sem nyertek. Díjuk pedig volt azon betét, melyet az egyes lövészek, részvétdíjkép fizettek. A többi nyereményeket az ünnepélyadók, a város vagy egyes hercegi személyek adták.

Az ünnepélyek vigabbá tételére, a lövések befejezése után mindennemű bajvivást, játékot és népmulatságot rendeztek. A lövészek versenyeztek a koczkajátékban, a futásban, ugrásban és a táncban. Az elkerített lövőterén kívül ezer és ezer néző hullámozott, a kik időtöltésül a koczkabódék és «szerencsefazekak» (egy neme a lutrinak) körül csoportosultak.

Szólnunk kell még az ugynevezett paczkamesterekről, az akkori lövészünnepélyek sajátságos és a német fajt különösen jellemző alakjáról. Ez emberek rendőrhivatalnokok, bohócok, szónokok és költők voltak egy személyben. Tisztjuk abból állott, hogy míg egyrészt az ünnepélyek s az ezt követő lakomák alatt a közönséget élces, mulattató beszédekkel felderítsék, másrészt a rendre felügyeljenek s a népet a kihágástól visszatartsák. A garázdálkodót igen érzékeny büntetés érte. Felvitték ugyanis egy magas állványra, melynek tetejében két fa-lócza volt, ennek egyikére lefektették s a paczkamester, a közönség hahotája között ugyancsak elnadragolta.

Az ünnepély végével a paczkamester körülhordta az általa fogalmazott és a nyomda által sokszorosított leírását az ünnepélynek; többnyire rimekbe szedett versek, melyeknek elárusításában kis fiuk segédkeztek neki, tarka, bohóc öltözetben, mialatt pipákat, csörgőket és más egyebet árultak. A paczkamesterek valódi mesterséget üztek ebből és gyakran hónapokig utaztak az országban, míg egy ily ünnepély vezetésével megbizattak.

Az ünnepélyt egy szép szokás zárta be. A város előkelő szüzei, ünnepi öltözetben, zene mellett vonultak ki a lövőterre s ott egy, gyakran arannyal, ezüsttel és drágakövekkel diszitett koszorút nyújtottak át egy lövészegyletnek, mely e kitüntetésre leginkább méltó volt.

A város küldötte beszédet intézett hozzájuk s egy hölgy a társulat egy kiválasztott, előkelő tagjának fejére tette a koszorút, mit ez ékes szavakban köszönt meg. Ezen kitüntetés gondosan megőriztetett s azon kötelezettséggel járt, hogy az illető város, melynek egylete abban részesült, rendezze a rá következő lövészünnepet.

Végtelen pompával ment végbe a lövészegyletek visszavonulása a városba a lövőtérrel, hol kedélyes lakomára gyűltek egybe. Zeneszó mellett haladtak az egyes egyesü-

* A cs. kir. bécsi Antiken-Cabinetbe lön elhelyezve s állítólag Heliogabalus idejéből való.

letek, tarka és gazdag egyenruhákban, zászlók alatt. A versenybírók után jöttek az ünnepély szerencsés nyertesei, két magasrangú egyén által kísérve, mialatt a nyeménnyel elöttük vitte valaki. A legjobb lövő megkoronázva és felékesítve jött. Neve bevezettetett a társaság évkönyveibe és a rákövetkező ünnepélyig a czéhben a tiszteletbeli helyet ő foglalta el. Utánuk jöttek megalázva az egyletek, kik bántó-nyereményeket nyertek, a legrosszabb lövő a csörgő sipkával fején. A lakomán a megkoronázott lövő a polgármester és a tanácsnokok között foglalt helyet. Lakoma után táncz volt és határtalan vidámság. Elutazásuk alkalmával a vendégeket zeneszóval kísérték át a legközelebbi határig.

Ezen ünnepélyek, melyek, mint már előbb említettük 4—5 hétig tartottak, némely városnak 50,000 dollárba is kerültek. Néhány ezer vendég élvezte ilyenkor a város vendégszeretét, a ki az ünnepély színterén való megvendégelésen kívül, a városban is rendezett vendégei számára egynéhány tánczozal egybekötött mulatságot.

A XVI-dik század elején ezen lövészünnepélyek a polgársággal együtt a legnagyobb virágzásnak örvendtek és kiválóan pótolták az akkor hiányzó politikai egységet. A polgárság hatalmának lettintével homályosult ezen egyletek csillaga is, míg a harmincz éves háboru egészen véget nem vetett nekik. Hiába akarták a XVII-dik század végén újból feltámasztani, a szomorú politikai állapotok minden polgárerényt, minden társ-szellemet, a hosszú háboruk minden kedélyességet és szives vendégszeretetet kiöltek. Azon ugynevezett «király-lövéslek», melyeket azóta rendeztek, csak színpadi játékaik voltak a mult képeinek. Csakis a legújabb időben sikerült az általános német lövészegylet megalapítása által, a régi ünnepélyeket némileg feleleveníteni.

R.

SZÉPIRODALOM.

A kard.

*Egy ifjút megsértett barátja,
Pohár közt, vagy valami bálba'.*

*Haragra gyűlt, aztán sietve
Ősei termét felkereste.*

*«Vitéz őszám, ki század éve
Szálltál török, tatár elébe;*

*Ki hős valál, kinek nevére
Ma is felgyűl a honfi vére;*

*Sérelmemet lásd! add e kardot
Melyet kezéd hős harcza' hordott;*

*Ezzel boszulom meg a zok szót,
Add kardodat, a sebet osztót!»*

*S a hős felett: Gyerek-tusába
Ősöd kardját ne vidd te, kába.*

*E kard nem ejthet modern karczot,
Nem vivhat mást, csak hősi harcztot.*

*Ha majd hazádat látod vészbe',
Ragadd az ősi kardot kézbe!*

*Most el se bírnád! Ily napokban,
Hogy eszméért egy szív se dobban;*

*Mikor ifjunak nincs nagy czélja:
Elég vivómester aczélja!*

*De ismét hős lesz majd a hősbül,
Kar és szív százszor megerősül.*

*Nagy ősök, most a sír honában,
Ujra élnek az unokában.*

*Majd akkor vedd a szent ereklyét,
Ha derekadra ők övezték.*

*Ha akkor lángolsz a honért . . . óh!
Lehetsz az ősi kardra méltó.*

Gáspár Imre.

Ő herczegsége pizstrángjai.

A lélekjelenlétről már sok mindent irtak össze-vissza s be kell ismerni, hogy az emberben mindig bizonyos nagyrabecstülés támad azon ember iránt, kinek sikerül magát bizonyos válságos helyzetből gyors és új módon kivágni. Mint egy ritka példáját az elhatározásnak és lélekjelenlétnak akarjuk elbeszélni Schwabe Gottlieb August indóházi vendég-lős urnak egy ide vonatkozó ügyes esetét.

Az 184-iki év július havának egyik utolsó napján reggeli 11 óra tiz perczkor mint egy villám-csapás érkezett meg egy német herczegség fővárosából azon távirati tudósítás, hogy délután 2 órakor Ő herczegsége külön vonaton meg fog érkezni P. vasuti állomásra, a hol Ő herczegségére ebédnek kell várakozni, melynek legfőbb fogását pizstrángnak kell képezni, minthogy általánosan tudva levő dolog, hogy a pizstráng Ő herczegségének kedvencz eledele, melynek így vagy amugy, ilyen vagy olyan mártással elkészítve, egyetlen ebédjéről sem szabad hiányoznia. Schwabe urnak az ebédet a szalon-kocsiban kellett felváltatnia.

Bármily váratlanul érkezett is ez a távirati tudósítás, oly férfiut mint Schwabe ur, nem hozhatott zavarba. Minthogy pizstráng a pályaudvarban nem volt készletben, néhány pillanat mulva már több pinczér volt utban az állomástól meglehetősen távol eső város felé, hogy a föld fenekéből is pizstrángot szerezzenek, mialatt otthon a ki csak mozogni tudott, az ebéd többi részének elkészítésével foglalkozott.

Kevéssel tizenkét óra után Schwabe ur már frakkosan és fehér nyakkendősen sétált a perronon, egy felelőssége nagyságának öntudatában lévő embernek méltóságával szivarozva.

A pályaudvar órája fél egyet mutatott, de a kiküldött pinczerek közül még egy sem volt látható.

Schwabe ur új szivarra gyujtott. Percz percz után telt és a méltóságos férfi kezdet nyugtalankodni és izgatottá válni a kiküldött pinczerek késedelmezése felett. Bárha a pizstrángok elkészítésére még mindig elég idő volt.

P. nagyobb központi állomás levén, több személy-vonat érkezett mindenféle irányból, Schwabe urnak el kellett dobnia szivarát s személyesen is ugyan csak fűgön sürögnie

forognia, hogy az éhes utasok kiszolgálásában ne legyen hiány.

De midőn kevéssel egy óra után az utolsó déli vonat is tova robogott és a kiküldött pinczerek közül egyetlen egy sem érkezett haza, a helyzet Schwabe urra nézve elkezdett kellemetlenné válni. Hasztalan igyekezett mind jobban-jobban növekedő felindulását leküzdeni s életében először érezte hogy az aggodalom és félelem miatt homlokát hideg verejték özönlí el.

Minden pillanatban felragadta messze-látóját, szemlét tartani az ut felett, melyen köldötteinek jönniök kell, de egyet sem látott közülök. Az óra egymás után verte a negyedet negyed után, Schwabe ur mind jobban-jobban elszomorodott, de élet elveihöz hiven leküzdte felindulását, és legalább külsőleg nyugodt maradt. S hogy mennyire tudott e nevezetes férfi önmagán uralkodni, bizonyítja az, hogy egy újabb szivart vett elő és rágyujtott.

Pedig teljességgel nem kicsinyelte magában azon lehető következtetéseket, hogy ha nem sikerülend Ő herczegsége asztalára pizstrángokat találhatni. A herczeg indulatos természete ismeretes volt. Készen lehetett rá, hogy ha pizstráng nem megy az asztalra ez talán még állásába, is kerülhet.

Végre megérkeztek a szolgák.

Lihegve, kimerülten, porosan érkeztek, de egyszersmind szomoruan, majdnem kétségbe esve. Senki sem hozott semmit magával; az egész városban nem tudtak pizstrángot találni. Egyetlen egy hozott magával egy kis sovány példányt, mely azonban alakjára és soványságára nézve inkább volt haringnek, mint pizstrángnak nevezhető.

Schwabe ur megsemmisülten tántorgot a konyhába, hogy legalább a többi ételek elkészítésében ne történjék valami szerencsétlenség.

De mi ez? Mi történt? Schwabe urnak a kétségbeesés egy eszmét adott. Arcza földelült s ajkain rejtélyes és diadalmas mosoly suhant végig. Szemeiben élénk és teremtő láng sugara villant föl, s egy merész és gyors elhatározással egy hordó mellett termett, mely hollandiai haringgel volt megrakva. A konyhaszemélyzetet ámulat fogta el, midőn látta, hogy a főnök ur frakkja és manchetteje daczára könyökig bele nyul a hordóba, s abból egymás után hat darab legkövérebb heringet szed elő, s azokat a vízvezeték csöve alatt fűroszteni kezdi.

Megörült ez az ember? Kérdé a konyhában mindenki önmagától, hogy azt hiszi, hogy ő herczegsége kipróbált inyét ilyen módon megesehatja?!

Elképzelhetetlen!

A szakácsnő csak borzadályal engedelmeskedett urának, ki titokteljes, de diadalmaskodó mosollyal ajkain adta ki a parancsot, hogy a heringek pizstráng módra legyenek elkészítve és feltálatva.

És ez oly pompásan sikerült is, hogy a ki távolról nézte volna a feldisített tálat, esküt mert volna tenni rá, hogy annak drága kincsét a havasi patakok királynői képezik.

Pont két órakor a herczegi külön vonat berobogott a pályaudvarba.

A vonat megállt; az ajtók feltáratk, s a kocsikból szolgák, adjutánsok és más tiszték ugráltak ki.

Schwabe ur kimért lassu lépésekkel közeledett a szalon-kocsi felé, míg pinczérjei

SZÜLETÉS NAPON

előre siettek, hogy az asztalt megterítsék.

Ő herczegsége a kocs ablakában mutatkozott s Schwabe ur földig hajló köszönéssel üdvözölte Ő magasságát.

E pillanatban rohant ki Jean a főpinczér az ebédlőből, merészen tartva ujjai hegyén a párolgó piztrángtálat, s követve az alpinzerek legiója által, kiknek mind egyike tálakkal volt felfegyverkezve.

Ő herczegsége kéjelgő szemekkel nézte a közeledőket; — az utazás étvágyat ad. De mi volt ez?

A boldogtalan Jean alig négy-öt lépésnyire a hercegi kocsitól megcsuszott s egy fájdalmas jajkiáltással egész hosszában a földre terült.

«Az isten szerelméért, Ő herczegsége piztrángjai!» — Mondá ijedt és kétségbeeset hangon Schwabe ur, halálos gyűlötséggel teljes tekintetét vetve a széttört táldarabok és szétgurult halak közt tetrengő és jajveszékélő Jeanra.

«Ő herczegsége piztrángjai! Az isten szent szerelméért Ő herczegsége piztrángjai!...»

Ő herczegsége, ki egyetlen pillantásból megértette a szomorú történetet, felnyitotta a kocs ablakát, s a kétségbeesett Schwabe urat magához szólította. «Ne törődjék vele Schwabe ur, ez a szegény ember nem tehet felőle. Ne törődjék vele. Kellemtelen az igaz, de hát majd jóllakunk egyéssel! Ne törődjék vele!»

— De ez a szégyen! — mondá megsemmisülten Schwabe ur, hogy épen velem kellett...

— Ne törődjék vele — vigasztalta őt a herczeg, kinek ajkába kellett harapnia, hogy hangosan fel ne kacagjon. — Ily szerencsétlenség mindenkivel megtörténhetik. Tálaltasson egyebet.

Schwabe elröpült, a herczeg jót nevetett a mulatságos jelenet felett s ebéd végén különösen kifejezte magas meglegedését.

Mikor aztán a vonat tovarobogott, akkor meg Schwabe kezdett el nevetni s azután ő is kifejezte Jeannak magas meglegedését.

r. s.

Az orvvadász.

— Falusi történet a bajor havasokból. —

Rózsika, a Lindenbauer leánya a legszebb leány volt a faluban.

Senki sem dicsekedhetett oly kedves arczzal, oly szép, világos-szőke hajjal, oly égszin kék szemekkel és oly gyöngy fehér fogakkal, mint Rózsika.

E mellett gyönyörű termetű volt, tetszetősen szépen tudott öltözködni, s mindig vidám és jó kedélyű volt.

Midőn tizenkét éves volt, elvesztette édes anyját s két évre rá atyját is eltemették. Azóta a Linden udvarban Rózsika vezette a gazdaságot nagynénjével.

Rózsika a Lindenbauer házaspárnak egyetlen gyermeke volt, s e szerint a Linden udvarnak, a faluban a legnagyobbnak egyedüli örököse.

Kézpénzben is szép vagyont hagyott hátra Lindenbauer, nem csuda tehát, hogy Rózsika, ki szép is volt, gazdag is volt, minden oldalról az udvarlók ostromának volt kitéve.

Brandl Szeperl egyike volt az udvarlóknek, egy szép, erőteljes, 26 éves fiatal ember, ki azonban a faluban nem valami jó hirben állott.

Mint kiálthatatlan kötekedő természeti ember volt ismeretes, a ki verekedésért már kétszer is börtönre volt ítélve; s az sem volt többé titok, hogy Szepi egyike volt azon orvvadászoknak, kik néhány hó óta a hegyeken időnként meg-megjelennek.

Egy ily orvvadászsal való találkozás (a kik, hogy az erdészek által fel ne ismeressenek, rendszeren korommal festik be arcukat) úgy az erdészre, mint az orvvadászra nézve gyakran végzetessé válik, s akárhány erdősz és orvvadász vesztette el életét ily találkozás következtében.

Abban az időben, midőn Szepi a szép és gazdag Rózsika szívének meghódításában fáradozott, az uradalmi erdész mellé uj, Verner Lipót nevű segéd erdészt neveztek ki.

Verner szép, sugár termetű fiatal ember volt, értelmes arczzal és megnyerő modorral.

Az erdészlak csak néhány lépésre volt a Linden udvartól, e szerint tehát Verner és Rózsika sokszor látták egymást és igen gyakran találkoztak, s igen gyakran hosszabb beszélgetésbe is bocsátkoztak egymással.

Midőn Verner a vadászatról haza tért, úgy tudta intézni a dolgot, hogy azon földön kellett áthaladnia, a hol Rózsika embereivel dolgoztatott, a midőn nem csak barátságosan üdvözölte őt, hanem mindannyiszor beszélgetésbe is bocsátkozott vele. S Rózsika sem csinált titkot belőle, hogy szívesen találkozik a szép fiatal vadással, kinek a tollas zöld kalap s a vadász öltözet oly jól állott, s annyira kiemelte termete szépségét.

Természetesen a faluban csakhamar szájról szájra járt a hir, hogy Verner és Rózsika szerelmesek egymásba.

Néhány hó telt el.

Szepi, ki mentől jobban iparkodott Rózsikához közeledni, ettől annál hidegebb fogadtatásban részesült, csakhamar felismerte az uj erdész-segédben a vetélytársat s mint ilyet, egész szívéből gyűlölte őt.

Egy alkalommal, midőn Szepi cimboráival a sörös asztal mellett ült, s valaki hogy boszantsa őt, Vernert és Rózsikát előhozta, annyira dühbe jött, hogy a tréfálkozót kékre-zöldre verte, mi közben az erdész-segéd ellen is fenyegető szavakat ejtett ki.

Ez a korezmai jelenet az erdész-segéd előtt nem volt titok s Rózsika is hallott a dolog felől s szívé félelem fogta el a szép erdész-segéd miatt, a kit teljes szívéből szeretett s a ki őt ép oly forrón szerette.

Néhány héttel az előbb említett esemény után egy vasárnapon Verner, ki már reggel korán kiment a vadászatra, az erdőben lövést hallott. Minthogy tudta, hogy főnöke e pillanatban nincs a vadász-területen, azonnal kitalálta, hogy e lövés csak orvvadásztól eredhetett; azért gyorsan neki iramodott, hogy a vadorzót kézre kerítse.

Csakhamar érkezett a helyre, a hol a lövés történt.

Lassan, elővigyázattal igyekezett egy merdek kőszirtre felhatolni; honnan az egész vidék felett áttekintést nyerhetett.

Alig hogy oda felért, alant a völgyben egy egész csoport foglyot látott a vele szembe eső magas és merdek kőszirtre repülni, s messze látója segélyével azt is meglátta hogy egy ember kezében egy-

verrel a meredeken felfelé halad, hogy egy valószínűleg elejtett foglyot megkeressen.

Verner erre a másik oldalról gyorsan le-sietett a völgybe. Leérkezve kőcsövű fegyverét levette válláról s szükség esetére lövésre készen óvatosan azon irányban hatolt előre, a melyben az orvvadászt látta.

A mint egy kiálló szikla tetejére ért, mintegy 30 lépésnyire egy embert látott maga előtt, ki épen egy elejtett foglyot rejtett tarisznyájába.

A hely, a hol az orvvadász állott, mintegy ötven lépésnyi térség volt s fél körben merdek szikla-fallal volt körülvéve. A tér közepén egy fenyőfa állott.

Azon pillanatban, midőn Verner a vadorzót megpillantotta, ez is meglátta őt, s gyorsan felragadván mellette fekvő két csövű puskáját, a fenyőfa mellé ugrott s onnan Vernerre czélezott.

Verner is oly gyorsan, mint csak lehetséges volt, egy fa mögé igyekezett, de alig tett néhány lépést, megcsuszott és elesett, de ez szerencséseje volt, mert a vadorzó golyója fölötté repült el. Gyorsan felugrott de a vadorzó puskájának csövét ismét maga felé látta irányozva, s mielőtt a fát elérhette volna, eldőrdült a második lövés is, mely őt bal karján surolta. De a seb jelentéktelen volt.

Most már a vadorzó ártalmatlanná vált és futással igyekezett menekülni, de Verner eléje ugrott s rászegzett fegyverrel arra szólította fel, hogy hat lépés távolságra előtte menjen az erdési hivatalba. «A legelső szökési kísérletnél le foglak lőni!»

A vadorzó belátta helyzetének veszedelmes voltát, egy vad tekintetét vetett Vernerre s egyetlen szó nélkül megindult.

Bár arca korommal volt befeketítve, Verner felismerte őt.

Brandl Szepi volt.

Verner úgy tartotta fegyverét, hogy minden pillanatban lőhessen, s mintegy öt-hat lépés távolságra követte Szepit.

A merdek ösvényen eleinte lassan haladtak s mintegy két órai menet után az úgy nevezett Mari-sziklafalhoz érkeztek, hol a monda szerint egyszer eltévelyedett gyermekek előtt a Szűz Mária megjelent, a honnan a szikla a nevét kapta.

Az ut nagyon keskeny volt.

Jobbra a szikla-fal sok száz lábnyi magasságra emelkedett, míg az uttól balra egészen közel borzasztó mélység tátongott.

E keskeny ösvényen haladva Verner kénytelen volt egész figyelmét az utra fordítania, s Szepi erre látszott számítani.

Egyenesen nem futamodhatott meg, mint-hogy az ut is egyenes irányban haladt, s így Verner őt könnyen lelőhette volna, azért hát hirtelen visszafordult s villám gyorsasággal Vernerre ugrott, s mielőtt ez lőhetett volna, oly erővel ütötte ki kezéből fegyverét, hogy az a mélységbe esett, s kevés hujja volt, hogy Verner is nem zuhant utána.

— Most már neked is le kell menned! — kiáltá Szepi, ki testi erőre nézve az erdész-segédnél sokkal erőteljesebb volt, — s már épen reá akarta vetni magát, midőn a föld lábai alatt megcsuszamodott.

Egy rémületes kiáltás s Szepi a borzasztó mélységbe alázuhant.

Délutáni két óra volt, midőn Verner az erdészlakba megérkezett. Négy órai kerület kellett tennie a föld leomlás következtében.

Verner azonnal jelentést tett az erdésznél, ki rögtön embereket küldött ki, kik a fegyvereket és Szepi szétzuzott holttestét a mélységben megtalálták.

Verner és Rózsika még ugyan azon év folytán egy párrá lettek, de Rózsika csak azon föltétel alatt ígerte oda kezét, hogy Verner mondjon le erdészi állásáról.

K. M.

A hűtelenhez.

*Óh újra láttam arcodat
S mint égő vulkán, percz alatt
Lángokban állt szívem.
Mért is hagyál el engemet,
Ki téged úgy szerettelek,
Mint nőt még férfi nem!*

*Miért jövel ismét élém,
Miért is éltem eddig én,
Hogy most átkozzalak!
Ki boldogságom földulád,
Vakultam volna meg inkább,
Mint újra lássalak.*

*Szívemben néma éj lakott,
Kietlen bár, de oly nyugodt,
Miként azóta nem;
Jövel és megvilágítád
Fénylő napként az éjszakát,
Elbűvöléd eszem.*

*Miért ámitál, miért csalál,
Szeretni hoyyha nem tudál,
Mért játszottál velem!
Szív nem való játékszerül,
Hogy unva majd kegyetlenül
Éldobd azt hűtelen.*

*Virágnak addig tart a nyár,
Mig csókolgatja napsugár
Kelyhén a harmatot;
Ha zugva fúj az őszi szél,
Sárgulva hull le a levél
S a rózsa hervadott.*

*Ki volt, ki nálam boldogabb,
A mig ragyogva nyári nap
Tündöklött én felém;
De a mióta elhagyál
Te, ki fénylő napom valál,
Üdvem föl nem lelem.*

*Ó jaj nekem, mért csábitál!
Nyugalmat többé nem talál
Szívem csak bánatot.
Keblemben nincsen már remény,
Csak fájdalom maradt enyém,
Napom leáldozott.*

*A mig szeretted, úgy hívém,
Boldogságom derült egén
Felhő nem lesz soha;
Most szenvedek s bár büntelen,
Gyötrő kín dulja életem —
A sors oly mostoha!*

*Hiában üzöm, nem hagy el,
Sem távol tőled, sem közel
Hozzád a fájdalom,
S mig a gyönyör rövid vala,
Mint nyárközépi éjszaka
Örök lett bánatom.*

Bognár Aladár.

Uti emlékek Délamerikából.

Irta: Balázs Gábor.

II.

«La France».

«La France» a société Generales Messagerie Maritimes első hajója, az újabb kor követelményeinek minden tekintetben kielégítőleg építve, hatezer tonna súlyu árut képes szállítani; kettős fedélzettel bir, s minden kigondolható kényelmet nyújt utasainknak. Öt emeletes lefelé, s mig az első három emeletet kizárólag áru raktárak, esz-közök, kamarák, istálók és gépfülkék foglalják el, addig a két felső emelet, mely vízszinten van, kizárólag az utasok és személyzet részére van berendezve. A kívül vékony ugyan, de még vaslemezzel borított hajó három egymástól teljesen függetlenül elkülönített részből van összeállítva úgy, hogy valamely szerencsétlenség alkalmával letörhetik a hajó fara, a nélkül hogy a közép test, hol maga a gép van elhelyezve legkevesebbet is szenvedne, s így tulajdonképen három hajót képez. Van szükség idején 30 40 embert megbirható mentő csolnaka; van valami kétszázra menő dugaszfa madracza, (legújabb találmány) s ezeken kívül nagy rakás kaucsuk mentő öve. — Az utasok részére három osztálya van, mindhárom aszfalt burkolat és vékony, helyet nem foglaló vasoszlopokkal ellátva, a két első osztálynak közbül nagy ebédlője felülről világítva s két oldalt kis hálószobák tengerre nyíló ablakokkal, kettésével egymás fölött fekvő négy ágygyal. A harmadik osztály mindkét terme, két széles lépcsőzet mellett, három egymás fölött fekvő hét-hétszáz ágygyal van ellátva, természetesen külön a nőké gyermekekkel s külön a férfiaké, matrácz vánkös tengeri füvel tömve, melyet minden utra újjal cserélnek föl, és tisztára mosott gyapju takaróval, minden ágy számozott és a váltott jegyen az ágyszám is rajta van. Az «en femille» utasok részére száz ágy van fentartva, ugyancsak a harmadik helyen, ezeknek előnye abban áll, hogy csak ketten fekszenek egymás fölött és külön kényelmesebb mosdó eszközük van, s ablakkal birnak a tengerre, ez pedig nagy előny; a harmadik osztálynak közös mosdó terme is van, valami 50 mosdótállal, mely fölött csapok bocsátják a tetszés szerinti vizet. Van két kórháza, egyik a nők, a másik a férfiak számára, egy kis kápolnája, hol minden vasárnap isteni tisztelet tartatik, melyben a főorvos teljesíti a pap tisztjét, midőn a hivek előtt felolvasást tart az evangéliumból. Van fegyvertára a kellő tölényekkel ellátva, — a két első osztály fölött az első fedélzeten salon van, zongora, kandalló, kis könyvtár, képes lapok s a társas játékok minden nemével ellátva. — Minden osztálynak külön konyhája van. Az édes vizet maga a gép a tengerivíz savának elpárolgatása által készíti, van egy jéggyára, s így az édes víz mindig üde és iható, minden éjjel friss, fehér czipókat sütnék és mindennap friss húst vágnak. A konyha francziás és kitünő, borai gyöngék de elég zamatosak, az adagok tulságos nagyok, — a két első osztály «Table d'hôte» eszik reggel tiz és este öt órakor, korán reggel thea, fekete kávé rummal és kétszersült, ugyan így az «en famille» utas, csak hogy nem salonban, hanem

az első fedélzeten, a miért a szállítási áron kívül, miután jegye csupán a harmadik osztályra érvényes, naponkint három francot fizet. — A harmadik osztály utasai tizenötös csoportokra osztatnak be, élükön egy parancsnokkal. Ez megkapja a névsort, az élelem kiviteli jegyet és minden egyesre tányért kést kanalat villát és poharat, két tálalt, egy merő kanalat, egy kosarat a csoport részére; mindez bádogból van, és a parancsnok tartozik gondoskodni embereiről, valamint az edények tisztántartásáról. Az étkezés a fedélzeten szétszórva történik, kapnak reggel kávé, rhumot, egy nap sajtot másnap szárdellát felváltva kétszersülttel, 11 órakor reggeli, egy mártásos hus és egy tál vastag étel, meszely bor, friss czipó, 5 órakor leves, husos étel, vastag étel vagy zöldség, bor, friss kenyér, csütörtökön és vasárnap pecsenye és tésztanemű, pénteken halétkek, ezenkívül mindennap szárított gyümölcsök. Az első osztálynak 30, a második osztály és «en famillenek» 25, a harmadik osztálynak 35 percz idő van engedélyezve az étkezésre. — A hajó-rendhez tartozik, hogy az utasok 9, a harmadik osztályban pedig 8 óráig reggel ágyaikat oda hagyják, ekkor történik naponkint a felmosás és takarítás, ezt követik a szemle, az egyik kapitány és főorvos által. Pipázni, illetőleg dohányozni csak a fedélzeten szabad, reágyújtás végett egy rézhordóban folyton égő kanócz van. Este 9 órán tul sem beszélgetni sem dalolni avagy zajosan társalogni, a többi utasok nyugalmáért nem szabad, az osztályokban folytonosan lámpa ég és két ór egész éjjel fen van, mint felvigyázó. Az első és második helynek az «en famille» utasokkal, a 3-ik helytől elkülönített sétahelyük van a 2-ik fedélzeten, egyikből a másikba menni tilos, habár kivétel itt is történik. Minden sérelem, származék ez az utasok egymásközötti surlódása avagy a hajószemélyzet részéről a főkapitánynak bejelentendő, ki is a vétkest megfeddi, börtönnel avagy ha kell vasbavere-téssel is bünteti. Bálók, reuniók, szini előadások, hangversenyek tartására mindig a parancsnok engedélye kérendő ki, kiszállani állomásokon csak ott és addig lehet, mig a hajóskapitány megengedi.

A «La France»-nak van egy főkapitánya (Capitain en Chef) két másodkapitánya, két hajó hadnagy, megfelelő kormányosok, nyolczvan matróz, husz matróz gyerek, tiz fűtő, hat gépész, egy fő és egy alorvos egy adminisztrator három hivatalnokával. Továbbá a Chéf de famille, mint élelmezési főnök, ennek alatta állanak a segédjei, három fő és tizenkét alszakács, ugyanannyi kukta, husz pinczér, tiz házi szolga, két mézárós, összesen valami kétszáz ember. Ez az «Equipage». — Utasok voltunk ezerhétszázan, tehát összesen majd nem kétezer lakója volt a kis vízi városkának.

Az első éjszakát mindig átaluszsa az ember a hajón, ennek az az oka, hogy oda «künn» utoljára jól kimulatta magát, maga az elindulás pedig annyi teketóriával jár, hogy ha az ember még egyszer olyan gyakorlott utazó, még akkor is felizgul, továbbá pedig több bort iszik a szokottnál, így történt velem is; «Pierre»-nek az alattam alvó szobaórnek háromszor kellett költenie, mig csakugyan fölkeltem, kávémat az ágyba hozta, ezen kivételelességeket s általában a jámbor Pierrenek szivességeit nagyon kevésse

viszonoztam akkor, midőn ezek fejében 20 frankot lefiztettem neki előre.

Az utasok az első tengeri napot még mindig rendezkedésük, holmijaik czélszerű beosztása, hálólhelyük cserélgetése, lehető kényelmeik megszerzése, s hajóültözékük szeszélyes, de azért mindig tiszta és csinos összeállításában töltik el. Ezen a napon még nem törődnek egymással, mindazáltal ösztönszerűleg sietnek egymásnak azon ezer fajtájú apróbb sziveségeket előzékenyen megtenni, a mik jó formán ki nem kerülhetnek.

Pierre figyelmeztetett, hogy most az «en famille»-nak csengettek reggelire, én hamuszín blouse, hamuszín nadrágban, derekamon széles, rojtos kék shawllal leszorítva, sárga papucs, vörös csiku harisnyával lábamon, széles szalma kalap, vállamon plaid s karomon, a mai napságtól elválhatatlan tábori székkel jelentem meg a fedélzeten.

A berendezett raktárak nyílásai felett két asztal volt 34—34 személyre terítve, tehát 68-an voltunk, átadtam étkezési jegyemet s a pinczér kimutatta egyszer mindenkor helyemet, mit én azonnal elfoglaltam. A «table d'hôte» változatosabb volt még mint a szárazon, s a jól mutató bor mennyiségét a fogyasztási képesség határozta meg, az az magyarul mondva adtak «quantum satis» eleget. Fekete kávéra valami csekélységet külön kellett előfizetni.

Ebéd végeztével jobb és bal szomszédom következőleg mutatták be magukat: Don Jose Caranza Espagnol, tenorista, megy Valparaisoba; mr. Antonin Aram Francois, fogorvos, megy Montevideoba, megmondtam nevetem s hogy magyar vagyok és hogy kéjutazást teszek Buenos Ayresbe. Ezt kölcsönös hajlongások és névjegyek kicserélése követték, minthogy ez illik «Gentlemanekhez», — mert tudni kell önöknek, hogyha valahol, úgy a hajón leginkább fentartják az illem szabályait, s ezek között az «en famille» utasok, ezek a két kulacsos, sem egyik sem másik osztályba nem tartozó rétegei a hajó társadalomnak, mint valami «szemérmes szegények»-nek ültözésük, viseletük és szellemük által kell egy részt felsőbbiséget, másrészt elismerést kivívniok, máskülönben könnyen guny tárgyává válhatnak utazó társaik előtt, — no de ez nálunk nem történt, a mint önök is meggyőződhetnek, ha majd később a «család» gyermekeit bővebben bemutatom.

Reggeli után a trombitán «fanfare»-t fújtak, ez mindig valami rendelet közhírré tételét előzi meg. Erre egy hajóhivatalnok megjelenván, tudatta, hogy az utasok vonuljanak osztályaikba, mert névsor felolvasás leendő, azaz más szavakkal meg akarják tudni, ha nincs-e «beszökött» a hajón, mert ilyen is szokott előfordulni. —

Előttünk mr. Jules Berthocie Chef de famille mint hozzája tartozók előtt olvasta fel a névsort ez egyuttal személyenkénti bemutatás is volt a magas állású férfi előtt, ki minden-

kivel pár nyájas szót váltott, nevem említésénél külön kézszerítésben s azon meghívásban részesültem, hogy «Jules» ur mindig igen szívesen lát, ha «salonjában» meglátogatom; megígértem. — Midőn az

Reá gyújtottam csibukomra s felmentem a má-od fedélzetre, mely térség kizárólag az utazók részére van alkotva, itt nem lábatlankodik egyetlen matróz sem, az árbocok kötelei alatt összpontosulnak, mi

KETTŐSKÉN.

olvasás bevégeződött, még egy szigorú vizsgát tartottak minden kigondolható buvó helyeken, s közmegelegedve konstatálva lón, hogy «beszökött» nincs a hajón.

csak azt látjuk, hogy a vitorlák le- vagy felhuzatnak, jobbra vagy balra fordulnak, a nélkül, hogy azok tényezői fenn volnának, és ez nagy kényelem.

A lyoni öbölben vagyunk; a tenger, mint ebben az öbölben mindig, nyughatalan, s míg a kis vitorlás hajókat sorra tánczoltatja, az alatt a hullámok nagy hajónkon úgy megtörnek, hogy legkisebb

A közönség, különösen a nők nem jöttek a szabadba, csak a pipások daczolnak az idővel, s így csak ezek keresték fel a fedélzetet. — Hajón úgy van az ember mint a fürdőben, az ismeretség azonnal

érdekeik nem jönnek összeütközésbe, tehát mért ne érintkezzenek lehető legjobban egymással, sőt ellenkezőleg, jaj annak, a ki félre vonul, a ki különczöt akar játszani, az a közzéragalom és megvetés tárgya lesz, s nem ritkán gyanús hírt terjesztik.

Alig hogy letelepedtem tábori székeimen, csinosan öltözött még fiatal ember tüzkérés ürtögye alatt, szép olasz nyelven bemutatja magát, mint olyan embert, ki különös küldetéssel utazik Cordobába, az argentinai köztársaság legszentebb városába, egyenesen Rómából. Elmondja hogy fontos irományokat visz magával s melegen irt ajánló levele van a kerületi püspökhöz. Abbeli kérdésemre, hogy miért nem ült Genuában olasz hajóra, titokteljesen a megfelelő mimikával tudatta, hogy inkognitó utazik s majd később, ha bizalmasabbak leszünk, elmondja küldetésének czélját — aztán mikor bizalmasabbak lettünk kistült, hogy a gyönyörű mákvirág kivetkezett barát, s most szökik a sorozás elől hamis utlevél segélyével az ujvilágba, folytatni előbbeni henye meztlábás mesterségét. — Még nem volt kész előadásával s már egy harmadik társ szegődött hozzánk; ez francia volt, telivér párisi, orrán keresztül hangzó szavait csak nagy nehezen lehetett megérteni, fészengett jobbra-balra, szemeit járatta mindenfelé, mintha keresett volna valakit, hogy hát tőbben hallják exposéját, melyet nagy ostentatíóval elmondott. Ez az örök mozgékony francia ugyanis diszmutyáros, más szóval dobozkészítő, a ki minden kigondolható alaku dobozokat készít, minden fajtájú cifraszágokkal ellátva, és erről a mesterségről beszél már jó félórája, s mikor már a szája már majdnem tajtékot vert, akkor elővette az oldalán függő látesövet, mely nem volt egyéb mint láteső alaku doboz s egyik a másikkól kiszedett ott, szemünk láttára, huszonnégy darab dobozt, az utolsó akkora volt mint egy mandola, s midőn ámultan azt kérdeztem tőle, hogy hát tulajdonképen mit akar egy szabad köztársaságban azzal a sok dobozzal csinálni? egész öntelt büszkességgel tudatta, hogy ezt az új iparágat annyira meghonosítja Délamerikában, miszerint a büszke spanyolok ezentul nem csak hogy minden ingó vagyonaikat dobozban tartják, hanem még jární nem tudó kisdedeiket is az általa készített böleső alaku dobozba fektetik. — Ennek a jó urnak azután a szemébe néztem, hogy vajjon nem ő maga is egy élő doboz-e s nem minket akar-e magába bepakolni? Észre se vettük, hogy azalatt negyedik taggal szaporodott társaságunk, egy martialis kinézésű katonás alakkal, ki mosolyogva előlépett s bretagnei accentusban azt felelte az én párisi emberemnek, hogy az ő iparága szép és jó, de nem czélszerű; «ide nézzen» s azzal kivett zsebéből egy egyszerű bőrtárczát, minden foglalat nélkül, felnyitotta előttünk, benne volt egy ötven frankos bankjegy, azután megint öszterakta s akkor átnyújtotta nekünk, hogy keressük meg

ingást nem érezünk, a partok már csak a messze távolban, mint valami homályos kék pontok, tűnnek fel, a boltozat borus, őszintébb és szívéyesebb, s ez természetes is. Az emberek egymásra vannak utalva,

megkötötték, csak hogy mégis a tengeri ismeretség, legalább míg az utazás tart, őszintébb és szívéyesebb, s ez természetes is. Az emberek egymásra vannak utalva,

hol a bankó benne; a tárczát sorra vizsgáltuk, kinyitottuk, kikutattuk minden zugát, de a papírpénzt sehohsem találtuk benne, ekkor azután földerítette, hogy egy rejtek létezik, a mely alatt van a bankó, egyszerű és valóban ügyes találmány, mely az ő titka s most ezen titokra szabadalmat meggy kérni az egész Délamerika összes köztársaságaiban. Még annyi időm sem volt, hogy gratuláljak találmányához, mert a másik franczia már polemiába bocsátkozott honfitársával, mely hová tovább mindig nagyobb mérvet öltött daráló nyelvükön. Én ezt az alkalmat felhasználtam a menekülésre.

A fedélzet mindkét oldalán ülő padok vannak, melyeknek belseje baromfi-ketrecz, közepén pedig a számos szélforgó készülék bádogból, ezek egészen az istállóig lehatolnak friss levegőjükkel. Itt van a hajó szótár is elhelyezve egy négyszögű ládában mely százhusz vékony zsinóron különböző szintű lobogókat tartalmaz. Minden színnek más más értelme van, ezzel szoktak a hajókkal beszélgetni, mindhárom árboz a fedélzeten felül még egy ölnyire öntött vas s csak azután tölgyfa, itt van a főkapitány lakása egy kis hálórekesz és egy salon, végül a közepén a kapitányi állvány, hol éjjel nappal négy óránként váltakozva egy hajótiszt szolgálatban van; ez az egész térség napos időben vászon-ernyővel borítottatik.

Az első fedélzeten az utasok salonjain kívül vannak az összes tiszt lakások, mindegyikhez külön kabin, igaz, hogy nem hosszabb mint négy, s nem szélesebb mint három lépés, és a csodával határos, hogy mi mindent el nem tudnak helyezni egy ilyen kabinban. A hol ágy, ruha, szekrény, íróasztal, négy szék, diván, mosdó és toalette asztalok, könyvtár, kalitka s az apróságoknak ezer faja foglal helyet, az is igaz azonban, hogy gazdája nem igeu sétálhat benne s vendégeinek az ajtótul első lépésnyire kell helyet foglalniok azonnal, — itt van továbbá a mézarszéken kívül a hajó négy kecskéjének istállója, melyeket kizárólag a kis gyerekek részére naponkint többször megfejnek, hogy friss tejjel kedveskedhessenek nekik.

SPORT.

A szörmés ragadozók (ugynevezett dúvadak) kártékonyágáról a vadállományra nézve.

— Biológiai adatokkal. —

Irta: Lakatos Károly.

III.

A zoológiai szysztematikus rendet szem előtt tartva, másodsorban a világosságot kerülő, mogorva s egész valójában gyanus borzról, vagyis mint sokhelyt nevezik: ebiborzról (*Meles vulgaris*) kell megemlékezniem.

Ezen nálunk eléggé gyakori állat megérdemli, hogy kissé tüzetesebben foglalkozzam vele, annál inkább, mivel életmódjáról és szokásairól keveset tudunk, mert ugyanis egyike ama vadaknak, melyeknek természete és életviszonyai a legszorgosabb kutatások dacára homályban maradtak.

A borz egyetlen fajrokona, a homoki medvével, vagyis más néven, az *amerikai borz*al, egy külön alcsaládot képez, melyet eddig az állattudósok a medvék családjával rokonítottak, tekintettel zömök testalkatára és azon körülményre, hogy mint a medve, egész talpára lépve szokott járni. Szorgalmas bonczani vizsgálat után kitűnt, hogy fogrendszere és csontváza inkább hasonlít a nyestfélékéhez.

Ez által állatunk a tudomány férfiai előtt még érdekesebbé vált, s még ma is csak úgy vélekedhetnek a felett, hogy hova, melyik családhoz tartozik, mint egykoron a hét görög város Homér születéshelye felett; mert ugyanis ezen sajátságos állatfaj rendszertani elhelyezésére nézve ma is eltérők a nézetek.

Az eddigi vizsgálatokból egyedül csak az világlik ki kétségbevonhatlanul, hogy járásánál fogva a *talponjárók* (*Plantigrade*) közé tartozik; fogazatánál fogva a valódi ragadozók közé kell számítanunk, habár ezeknek némely sajátságait nem is találjuk fel nála. Nincs meg testének az a karesúsága, rugalmassága, mozdulatainak az az elevevége, nincs az a ravaszsága, ereje és bátorsága, a mi a ragadozókat jellemzi. *Linné* a medvékhez sorolta, *Brehm* és mások a menyétfélékhez osztották; de ezt nehéz alapos okokkal támogatni.

A borz rendszertani elhelyezése kérdésének megoldása nem is oly könnyű, ha meggondoljuk, hogy a hozzátartozandósági jogot egyfelől az otromba alkotású medvék, másfelől a sugár, kígyóhajlékonyságú nyestfélék követelik.

Vége is *Darvin* teoriájára gondolunk, legalább félig-meddig megnyugszunk abban, hogy a két család között összekötő kapcsolatot képez, de a mely még elég tág hézagot hagy fen.

Az épen említett feltevésre jogosít állatunk alakja, szervezete, életmódja.

Zömök testtörzse, rövid, vastag nyaka, erős görbe karmokkal ellátott rövid, de izmos lábai folytán, első tekintetre a medvékre emlékeztet; de hosszú vékony feje, mely ormányformában kezdődik s kis élénk szemei viszont a nyestekhez állítják közelebb, valamint fogrendszere és belszervezete is kétségtelenül a nyestekre vallanak; azonban ezen vérengző kis zsiványok hajlékonyságát, fürgeségét, és azoknak kecses mozdulatait teljesen nélkülözik.

Bizzuk azonban osztályozását a szysztematikusokra, s ismerkedjünk meg életével, szokásaival.

A borz általában nem tartatik veszélyesnek a vadállományra, mert nehézkes termete látszólag (de csak is *látszólag*) ügyetlenné teszi a vadászatra. Ha azonban e hűsevő ragadozónak életmódját figyelemmel kísérjük, ki fog tűnni, hogy főleg tavasszal, a midőn a fejletlen vad fiókokhoz borz-ügyességgel is hozzáférhet: annyi kárt tesz a vadállományban, hogy a vadász pardonjára legkevesebb igénye sincsen; ezenkívül hivatott fészekfosztogató; felkeresi ugyanis a foglyok, fadjok, fáczánok és egyéb földön fészkelő madarak fészkeit és pusztítja azok tojásait s a fiatalokat. Általában körülbelől igaznak látszik az állítás: ha a borz egyszer hust izlelt meg, *mindig eme táplálék után vágyik* s az ily borz példány a vadállományra igen veszélyes. Látszólag ügyetlen termete üldözésre

ugyan nem igen alkalmas, de azért kétséget sem szenved, hogy e végre a természet által még is el van látva képességekkel, mert számtalan a példa, hogy nyul-süldőket, sőt őz-gidákat is pusztít, melyeket tanyájukon lep meg.

Nem egyszer találtam felbonczolt borz gyomrában 4—5 nyul és fogoly maradványait!

Különösen a fáczánosokba vetődött borzok igen veszélyesek; van rá eset, hogy egy éjen át 30—40 fáczán-tojást elpusztít a fáczánosba vetődött borz. Mihelyt fáczán-fészekre akad, a tojásokat első lábainak karmaival összenyomja, s így lakik jól a folyadékkal, esetleg a már tojáshejben levő fiatalokkal.

Említetektől eltekintve, a borz táplálékát főleg növényi anyagok képezik: gyökerek és erdei magvak; továbbá burgonya, kukoricza, szarvasgomba, bogyfélék, gyümölcs, kivált *szilva*, *szőlő*, mely utóbbit annyira kedveli, hogy kedveért messzire elmegy, s szőlő érés idején megtörténik, hogy teljesen eltűnik valamennyi borz az állatok akott vidékéről s szőlőtermő vidéken tartózkodik. Ősszel leginkább makkot, vadgyümölcsöt, répát borsót és kukoriczát eszik, melyekből vaczkába is szokott készletül hordani. A növényi táplálkozás mellett azonban eljár egerészni is, e mellett *passionátus* kígyóvadász, és kivált a mérges kígyókat vadászsza nagy szenvedéllyel; nem tartja izetlennek a sáskát, csigát, apró rovarokat, mely utóbbiakat a földből is kikaparja.

Őszre élelmi szerekkel gazdagon ellátja éléskamráját.

Táplálékából kitűnik kártékonyága, habár be kell azt is vallanunk, hogy egerek és rovarok pusztítása által némi hasznot is hajt.

Késő ősszel, midőn a borz legkövérebb, sulya gyakran meghaladja a 30 fontot is, sőt a 40 fontosak sem épen ritkák. Néha 6—7 font zsiradék kerül ki egy-egy példányból. Általában a késő őszi és téli lövések oly kövérek, hájasok, hogy például bőrük lerántása a bőrhöz tapadó haj miatt csak nagy nehezen sikerül.

Zsirját sokan eddeltil használják, sőt gyógyszerként is szerepel; többnyire azonban mint faggyu lesz elhasználva. Tapasztalásom szerint a borz-zsir hason mennyiségű gémzsirtal, egy kevés tiszta faolajjal s végre némi sárga viaszszal jól összeolvastva, a legkitűnőbb kenőcsül használható a vadászcizmák teljes vízhatlanná és puhán tartása tételére.

A borz husa, és pedig nevezetesen a hátrészből kivágott szeletek, mik a háj alatt a hátgerinczet fedik, a legjobb izü sült gyanánt lesz sok vadász által feldicsérve, s mint mondják, izre nézve nagyon hasonlít — szagától eltekintve — az ürü husához; különösen a borz-sonkák lesznek mint gourmand falatok dicsérve, miben természetesen nem mindenki ért egyet.

Az én tapasztalásomból annyit mondhatok, hogy a borz ugyan legkevésbé sem undorító, legkisebb szag nélküli, rendkívüli tiszta állat és gyönyörű fehér husa van, mindamellét sültje bizony a legkevésbé sem tartozik az inyencz falatok közé, mert vadlébe tétetvén, oly vad szagot kap, hogy a legnagyobb idealista is orrfintorítva fordul el tőle (persze jó gyomru emberről van szó).

Télen és késő őszen elejtett borz bundájából igen alkalmas vadász-tarisznya készül, de vízhatlan tulajdonságánál fogva takarók készítésére is használják, szőre pedig ecsetek és keféknek lesz feldolgozva.

A borz hazája Európa és Ázsia. Nálunk meglehetősen elterjedt állat és egyes vidékeken épen nem tartozik a ritka jelenségek közé. Tartózkodását a felvidéken illetőleg, a középhegységi erdőkben szokta felütni tanyáját. Legszívesebben tartózkodik oly erdőkben, vagy köves hegyvidékeken, melynek közelében szőlők, gyümölcsök vagy gabonaföldek vannak. Általában többnyire a vetésföldekhez közel eső erdőségekben tartózkodik, hol a legesőndesebb rejthelyeket választja s önvájta vaczkában magánosan tölti el napjait. Vaczka készítésénél főleg arra ügyel, hogy az elejtett legyen, ép azért szívesen üti fel tanyáját nagy kövek között is, habár ott nagy fáradsággal jár a vaczok kiásása, ámde az óvakodó állat jól tudja, hogy ott majdnem hozzáférhetetlen. Nem ritkán azonban a kevésbé háborgatott erdők mélyén kívül, kisebb elhagyott sűrűkben, honnan éjjelenként biztosan járhat legelészni, — is szokta kotorni szállását. Általában nem mindig ragaszkodik az u. n. vadon erdőségekhez; eklatáns példáját látjuk ennek Szabolcs megyében, hol ugyanis nincs oly nagy-szerű erdőség, mit vadonnak vagy rengetegnek nevezhetnénk, sőt inkább egy elszigetelt apróbb cserjékkel s nagyobb erdőfoltokkal találkozunk, mégis van bennük borz akármennyi, mert kerti s vadgyümölcsöt, kömény gyökeret, fehér és sárga répát, bab és borsóféléket, makkot és bükköt, szőlőt s mindennemű bogyót itt is kap eleget, s mert róka szállás alaku vaczkát, a renyhe s aluszékony magányzó a nyiri homokban sokkal kevesebb fáradsággal kotorja ki, mint bárhol másutt.

Tudvalevőleg a borz életének nagyobb részét földalatti üregben tölti, nappal — legalább önként — soha sem jön ki odvából, hanem azt csak késő este hagyja el s kivéve azon gyér eseteket, midőn legelészés közben elkésvén, naphasadtakor valamely utban eső menhelyet keres magának, — nappal sohasem mutatja magát; valószínű vadászszerecse kell hozzá, hogy kopózás vagy hajtás közben a vadak eme legfélénkebbje a vadász elé botolják, mert ugyanis az első hajnali szürkület rendszeren visszatüzi barlangjába. Tavasszal és nyáron át korábban: kevéssel naplemente után szokott elő tünni s kora hajnalig kóborol, mialatt uéha 2—3 mértföldnyi területet is becsatangol; így aztán megesik, hogy jó messze elkalandozván tanyájától, a hajnal meglepi, s ilyenkor — mint már említém — nem mer visszatérni lyukába, hanem valami faoduba veszi magát, hol aztán a napot tölti, ha vadászebek ki nem zavarják, vagy meg nem ölik.

Egyébiránt a mi a borz előbuvását illeti, e remete természetű állat úgy látszik csak akkor hagyja el tanyáját, midőn már nagyon kiéhezett. Azért borzzal találkozni lesben is, a legnagyobb ritkaságok közé tartozik.

Ősszel, mikor elkövéréde kissé elnehezült, s téli szükséglettel is már ellátta magát, több időt szentel az édes semmittevésnek és csak éjfélkor távozik, sőt ha az

idő nagyon kedvezőtlen, vagy kutya járt vaczka közelében, két napig sem dugja ki az orrát.

Lótenyésztés és versenyek.

A kiállítási lóversenyek negyedik napja f. hó 11-én kedvezőtlen időjárás és gyér közönség jelenlétében folyt le. A tartós esőzések következtében olyannyira stüppedékessé vált a pálya, hogy halomra dőlt minden kombináció és a totalisateur abba a kellemes helyzetbe jutott, hogy a váratlan eredményeknek busás osztalékok kifizetése által adjon kifejezést. Azóta hogy Si az idei tavaszi meetingen megnyerte a kétévesek versenyét, még nem volt olyan magas kvóta mint Fairy Queennek a nagy gátverseny-handicapben elért győzelme következtében. 5 forintra 130 forintot kapott, ki bizalmát Fairy Queen-re vesztegette.

A futamok eredménye a következő:

I. Handicap 4000 frank. Futottak Blaskovics Ernő Gyöngyvirág, Capt. Violet Edgar, Baltazzi Henrik Arabi, Zichy Livia Alfréd, Graditzi Piccolos. Gyöngyvirág csinálta az egész versenyt. Folyton megtartva a vezető szerepét, két hosszal nyer Edgar ellen, melyet tizenöt hossznyi távolságban Arabi követ, mint harmadik. Totalisateur: 5 : 14.

II. Nagy kétéves handicap. 8000 frank. Versenyeztek: Gr. Fesztetics Tasso Virtuos, Mr. Vinea Buck-a-boo, Gr. Sztáray János Riadó, Kégl Pista Si, Gr. Batthyány Elemér Áruó, Mr. C. Wood Légyjő, Mr. Prince Gondolj-reám, Söllinger R. Wissenschafft, Graditzi Hartenfels. A vezetéssel Virtuos ugrott el. Nyomában Buck-a-boo, Riadó harmadik. Így érkeznek a célhoz. Totalisateur: 5 : 27.

III. Eladó verseny. 3000 frank. A startnál megjelentek. Br. Üchtritz Zsigmond Teraphin, Mr. Vinea Osborne, Mr. Prince Rigó, Fáy Halász Gida Kétes, Karpathen Stud Farm Equity. Sima start után Teraphin mindjárt az élre helyezkedett és bár mint iparkodott előbb Rigó, később Osborne, nem bírták elvitatni tőle a győzelmet. Egy hosszal biztosan nyert Osborne előtt, Rigó harmadik. Totalisateur: 5 : 17.

IV. Kétéves eladó-verseny. 2000 frank. Futottak: Huszár Béla Satanella, Gróf Batthyány E. emér Beauty Mr. Prince Lulu, gr. Stubenberg József pm., Mayer Arthur Fridolin. Nyomban az indulás után Satanella foglalja el az elsőséget. A távoszlopnál Beauty II. válik ki a csoportból és fel akar menni a vezető mellé, de ez csakhamar lerázza és nyolcz hosszal könnyen nyer. Lulu öt hosszal Beauty II. mögött harmadik. Totalisateur: 5 : 14.

V. Nagy gátverseny-handicap 6000 frank. Versenyeztek: Karpathen Stud Farm Fairy Queen, Capt. Franklin Red-Hot, Schossberger N. Hanno, Br. Üchtritz Zs. Knights Fec, gr. Esterházy Miklós Attala, Karpathen Stud Farm. Bellwether. A vezetéssel Bellwether ugrik el. Az állványokkal szemközt Hanno nyomul az élre, de pár pillanatra mulva elragadja tőle az elsőséget Fairy-Queen. Az utolsó gát átugrásánál Hanno van a második helyen, de csakhamar verve hátradől és Red-Hot-nak kénytelen a második helyet átengedni. Totalisateur: 5 : 130

VI. Akadály verseny. 3000 frank. Futottak: gr. Esterházy Miklós Abracadabra, Mr. Aromac Pickwick, hg Thurn-Taxis Egon hercegnő, br. Falkenhausen E. Per-Dampf, A verseny Per-Dampfon és Abracadabrán fordult meg. Az egyenes vonalra való betérésnél gyilkos paceben halad egymás mellett a két ló. Az utolsó akadály átugrása után azonban Per Dampf kisiklik a nélkül hogy elbukna, de lovasa, elveszítve egyensúlyát, kiesik a nyeregből és így a verseny Abracadabrának esik zsákmányul, mely husz hosszal nyer Plongh-boy-kancza előtt, melyet huszonöt hosszal hátrább Pickwick követ mint harmadik. Totalisateur: 5 : 16.

A budapesti őszi lóversenyek ötödik napján, f. hó 13-án nem épen nagyszámu, de válogatott közönség gyűlt egybe a turf-on, mely e napon gazdag volt eseményekben. Általános meglepetést szült már az első futamban Pajzán fényes győzelme kilencz versenytársa fölött és még nagyobbat Remember veresége a kétévesek versenyében, melyben a graditzi főménes szinei arattak diadalt. Szerencse kísérte ma is a Sztáray-Hunyady istállót, mert a St.-Leger értékes dija Buzgónak, az Oroszvári díj pedig Metallistnek jutott, a mint az előre is volt látható.

A futamokat Koburg Lujza hercegasszony az udvari páholyból nézte végig udvarhölgye társaságában.

Az egyes futamok lefolyását az alábbiakban adjuk.

I. Nursery Handicap. 1000 frt. A startnál megjelentek: Blaskovics Ernő Pajzán, Mr. prince Mirandola, Graditzi Hartenfels, Mr. C. Wood Laurel, gróf Esterházy Móricz Jacob, Capt. Violet Tótleány, Döry Lajos Mariola, Mr. J. Hatton Full Speed, gróf Erdődy Károly Anina, gróf Esterházy Miklós Isotherme. Indítás után jó starttal Tótleány szökik fel az élre. Nyomában Mariola, Pajzán, Hartenfels, Jacob, a többi hát l; a külső oldalon melléje nyomul Pajzán. Eközben Hartenfels javít helyzetén és felmegy az elől ha'adók közelébe. Most Pajzán válik ki határozott vezető gyanánt, követve Mirandola és Hartenfels által. Ilyen sorrendben is haladnak el a birói páholy előtt Háromnegyed hosszal könnyen nyert. Totalisateur: 5 : 49.

II. St. Leger. 5000 frank. Lovaregyleti díj. Távolság 2800 méter. Futottak: gróf Sztáray János Buzgó, Söllinger Rudolf száz. Anna, báró Üchtritz Zsigmond Kont. A vezetéssel sima start után Kont ugrik el. Az állványokkal szemközt Buzgó veszi át a vezetés szerepét és Anna fölnyomul a második helyre, Kont utolsó. Így is ér véget a futam. Totalisateur: 5 : 6.

III. Import-díj. 1000 frt. Táv. 2400 mt. báró Üchtritz Zsigmond (Bell) egyedül járja körül a pályát és megkapja a díjat.

IV. Kétévesek versenye. Államdíj 5000 frank aranyban. Futottak: Graditzi Potrimpos, Gr. Sztáray János Remember, Kégl Pista Si, Blaskovics Ernő Ragyogó, báró Rothschild N. (Templeman) gr. Batthyány Elemér Turolla, Mr. Vinea Sicily. A vezetéssel Sicily ugrik el, és vezet egész a távoszlopig. Itt Potrimpos nyomul fel elsőnek és elsőségét Remember nem is vitathatja el. Potrimpos ötnegyed hosszal biztosan nyer Remember ellen, mely az öt hosszal mögött levő Si-t a harmadik helyre utasítja. Totalisateur: 5 : 27.

V. Oroszvári-díj. 1000 frt. Adja id. gr. Henckel Hugó. Táv. 2400 méter. Indultak: Gróf. Sztáray János Metallist, Mr. Vinea Osborne. Sima start után közönséges canterben halad a két ló egész a pálya közepéig. Most Metallist mutatja Osborne-nak az utat. Három hossz távolságban haladnak így egész a kis tribünig. Itt Osborne Baltazzi Hektor ur mesteri lovaglása alatt felmegy a vezető mellé, mely könnyelmű canterben halad a birói pályához. Háromnegyed hosszal biztosan nyert. Totalisateur: 5 : 5.

VI. Akadály-verseny. Kisbéri díj 1000 forint. Táv. 4800 méter. Indultak Flesch Albert százados Babette, báró Falkenhausen E. Morgenröthe, br. Falkenhausen E. id. Per-Dampf. Sima start után Morgenröthe kezdi meg a vezetést, Per-Dampf hátul. Az akadályokat mind szépen ugorják át. A második körben az állványokkal szemben Per-Dampf vállalkozik a kalauzolásra. Így futnak az utolsó-előtti akadályig, vizes árokig. Babette először ugrik, követni akarja Per-Dampf, de szerencsétlenül hátra bukik és az árokba beleesik. Babette ezt felhasználva, husz hosszal könnyen nyer Morgenröthével szemben. Totalisateur: 5 : 10.

Az okt. 15-ki versenyek eredménye a következő:

Jakabffy-díj, 500 frt és tisztelet-díj, távolság 1200 méter. Indult gr. Fesztetics Tasziló Natica-ja, Capt. Violet Olivette-je Mr. Prince Patria-ja, Traenkel főhadnagy Buschmüller-je, Mr. C. Wood Wahrsagerin-je, Blaskovics Bertalan Áruló-ja és Mr. J Hatton Full Speed-je. Natica első, egy hosszal háta mögött Áruló, Olivette jó harmadik.

Csikó verseny, 5000 frt, távolság 1200 méter. Indultak: Blaskovics Ernő Olyan nincs-je, gr. Fesztetics Tasziló Fenék-je és Hildá-ja, b. Üchtritz Zsigmond Tannhäuser-e és Mr. Vinea Waterrose-ja Olyan nincs első, Fenék jó második, Tannhäuser harmadik.

Totalisateur-díj, 1000 frt, távolság 2000 méter. Futott Mr. C. Phelps Springbok-ja, Söllinger Rudolf Matador-ja, Blaskovics Ernő Harcos-a, Döry Lajos Bar-one-ja, b. Üchtritz Zsigmond Teraphin-je, Col. Anthony Goon-ja, és gr. Esterházy Miklós Attala-ja Harcos első Attala második, Goon harmadik.

Államdíj, 3000 frank aranyban, távolság 2400 méter. Csak gr. Sztáray János Buzgó-ja és Metallist-je jelentek meg az indításnál. Buzgó nyertesnek jelölve, elsőnek ért be.

Eladó-verseny, 1000 frt távolság 1200 méter. Indulnak: Huszár Béla Satanella-ja Mr. Prince Gondolj-reám-ja, gr. Tarnowsky János Odsiec-e, és Mr. C. Wood Biztos-a. Barége első, Gondolj-reám második, Satanella harmadik.

Gátverseny, 1000 frt, távolság 2800 méter. Indultak: br. Üchtritz Zsigmond Knights Fee-je, Döry Lajos Vanity Fair-je és Porthos-a, Jékey Albert Sokrates-e, Mr. Aromac Licitor-a, és gr. Kinsky Zdenko Cimbria-ja, Sokrates első, Cimbria jó második, Vanity Fair harmadik.

Az okt. 18-ki lóversenyek következő eredménnyel folytak le:

I. Ilona-díj. 1000 frt 2 és 3 éves belföldi és németországi lovak számára, melyek még 1000 frt díjat nem nyertek. Megjelent a gyepen: Esterházy Móricz Jakob-ja, Söllin-

ger százados Cipolena-ja, Sztáray János Riadó-ja, mr. Vinea Sicily-je és mr. Wood Laurel-je Riadó a startból vezetett s elsőnek is érkezett. Jacob jó második Totalisateur: 5 : 15.

II. Kladrubi-díj 2000 frt. Táv. 1200 m. Megjelentek: Fesztetics Tasziló Virtuoz-a, Sztáray János Remember je, Üchtritz Zsigmond Tannhäuser-je és mr. Vinea Buk a Boo-ja. Heves Küzdelem fejlődött ki Virtuoz és Remember között, míg végre az előbbi érkezett be győztes gyanánt. Harmadik Buk a Boo. Tot. 5 : 8.

III. Kincsem-sorsjáték díja. 2000 frt. Handicap. Táv 1600 m. Futottak Baltazzi Henrik Arabi-ja, a Karpaten Stud Farm Kate Greenaway-ja, Fesztetics Tasziló Natica-ja, capt. Violet Edgar-ja, Esterházy Miklós Attala-ja, mr. Wood Wahrsagerin-je. Attala első, második Natica, harmadik Arabi. Tot. 5 : 38.

IV. Kanczadíj. 5000 frank aranyban Minden kontinentális kancza számára. Táv. 2400 m. Futott: Blaskovics Ernő Gyöngyvirág-ja, Söllinger százados Anná-ja, és Sztáray János gr. Jewess-e, mely utóbbi kezdettől fogva vezetett s tetszés szerint lett első. Második Anna Tot. 5 : 7.

V. Akadályverseny. 1000 frt. Handicap. Táv. 5600 m. Futottak: ifj. Esterházy László gr. Friczi-je, Podmaniczky Géza br. Marci-ja, Fränkel főhadnagy Pickwick-je, Flesch százados Constance-ja és Kinsky Zdenko gr. Autumn-je. Az öt ló közül a pályát csak 4 futotta be sikerrel, a menyinyben Constance elbukott, úgy azonban, hogy sem a ló, sem a lovagja nem sérült meg súlyosan. Elsőnek Autumn érkezett. Második Pickwick. Tot. 5 : 24.

VI. Mezei gazdák versenye. 11 versenyző jelent meg. Az első díjat, 90 forintot, egy aszalói gazda, Bók Mihály, a másodikat Sáska Ignác budapesti s a harmadikat, 20 frrtal, Jávör János aszalói gazda vitte el.

Az őszi lóversenyek utolsó napja f hó 21-én következő eredménnyel ment végbe.

Az első futam Handicap, 1000 frt, 950 méter táv. Indult Mayer Arthur Valerianus-a, Mr. Aromae Buschmüller e, Üchtritz Favorita-ja, Blaskovics E. Pajzán-a, Kégl P. Si-je, Wood Légy jó-ja, Söllinger Wissenschaft-ja, Mr. Prince Mirandola-ja, Zichy Livia Marietta-ja. A célnál első lett Si, 2-ik Buschmüller, 3-ik Valerianus. Totalisateur 5 : 35.

II. Kétévesek versenye. 1000 frt, 1300 méter táv. Indult: Döry L. Mariola-ja, Esterházy M. gr. Jacob-ja, Söllinger Cipolletta-ja, Stubenberg pej ménje Első lett Jacob, 2-ik Cipolletta, 3-ik Stubenberg pej ménje. Tot. 5 : 8.

III. Handicap. 1500 frt, 2400 méter táv. Indult Söllinger Matador-ja, Mr. Prince Patria-ja, Mr. C. Wood Wahrsagerin-je, Kinsky gr. Cimbria-ja. Első lett Wahrsagerin, 2-ik Patria, 3-ik Matador. Totalisateur. 5 : 38.

IV. Két évesek eladó versenye. 1000 frt. Táv. 950. méter. Indult Batthyányi E. gr. Beauty II, Döry L. Gamine-je, Huszár B. Satanella-ja, Mr. Prince Gondolj-reám-ja. Első lett Gondolj-reám, 2-ik Satanella. A nyertes paripa 2000 forint kikiáltási árral nem talált vevőt. Totalisateur. 5 : 10.

V. Eladó verseny. 1000 frt, táv. 1300 méter. Indult: Mr. Aromae Buschmüller-je,

Sztáray János gr. Barége-e, Üchtritz br. Favorit-ja, Capt. Violet Olivette-je, Mr. C. Wood Biztos-a. Első lett Olivette, 2-ik Barége A győztes kanczát 2200 forinton a tulajdos visszavásárolta. Totalisateur 5 : 11.

VI. Gátverseny. 1000 frt, handicap, táv. 2400 méter. Indult: Üchtritz br. Knights fee-je, Esterházy M. gr. Atalá-ja, Schosberger Hanno-ja, Podmaniczky G. Marci-ja, Döry L. Bar-one-ja. Igen érdekes futam volt. Atala győzelmét biztosra vették, hanem a paripa elbukott s jockey-ja Ellis több oldalbordáját eltörte. Első lett Bar-one, 2-ik Hanno.

Az őszi ügetőversenyek első napja f hó 20-án ment végbe.

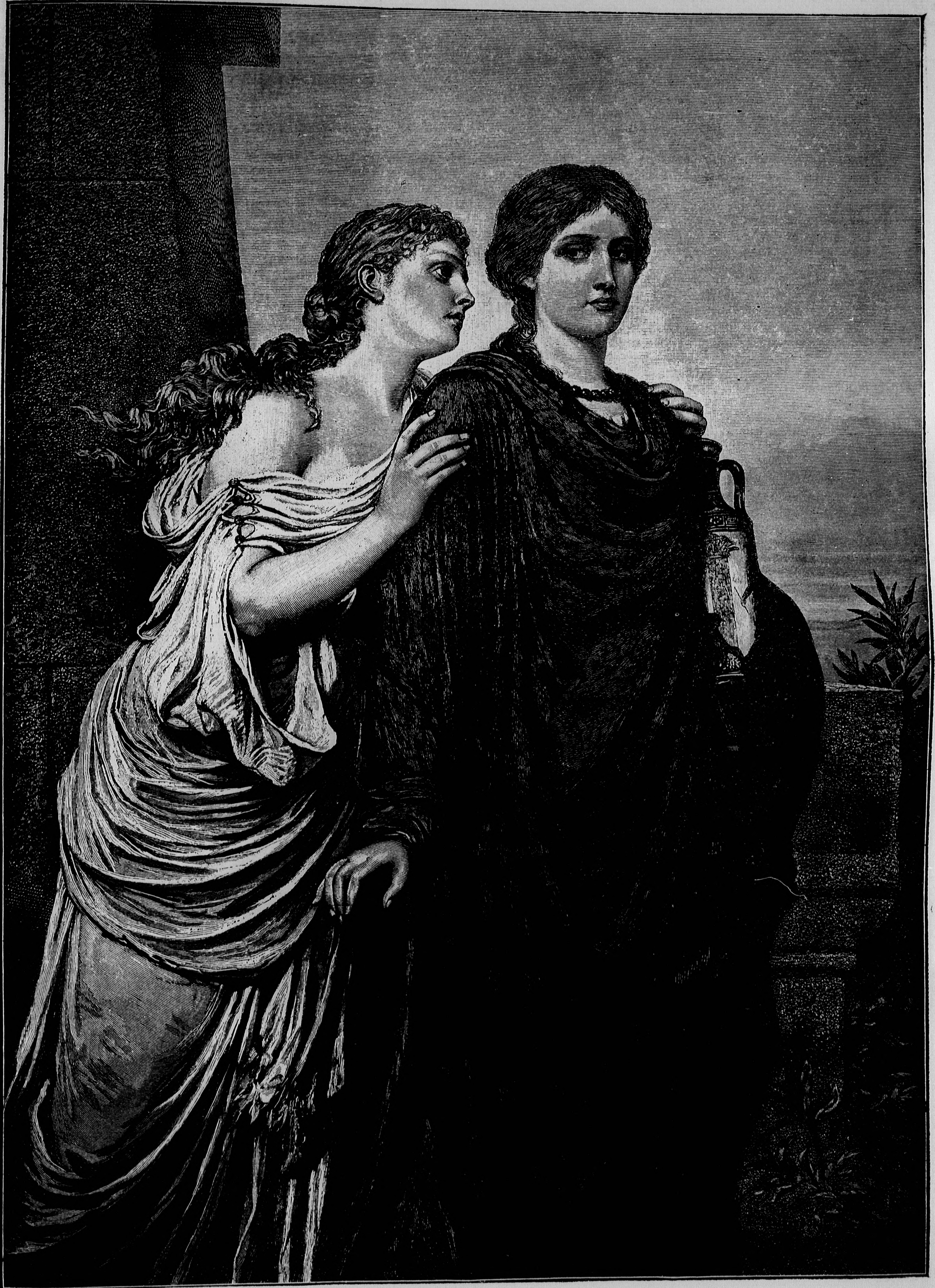
I. Belföldi tenyész-verseny. Pálya 4-szer körül, első díj 1500 frank, második 800 frank, harmadik 400 frank. Versenyeztek: Pulay Kornél Nini-je, Üchtritz Zs. Rastelbinder-je Söllinger százados Serafine-je Esterházy Miklós gr. Bálvány-a, u. a. Andala-ja Pulay Kornél Violetta-ja és Badravitzka Ágoston Lolla-ja. Elsőnek érkezett Andal, másodiknak Rastelbinder. Total. 5 : 9.

II. Kiállítási internacionális kettős verseny. Államdíj. Háromszor nyerni öt indításból. Pálya minden indításnál 10-szer körül. Az első díj minden egyes indításnál 700 frank, a második 600 frank, a harmadik 500 frank. Díj a háromszor nyerőnek 6000 frank. — Futott Klobusitzky János és Kelet kapitány kombinált fogata Almás és Petitschok, ifj. Cséry Lajos és Pulay kombinált fogatja Vilma és Bora, Esterházy Miklós gr. Andal és Sikvölgye, Prince Smith Prigoschy és Dobrodec, Spitz Zsigmond Talizmán és Beduin Murza. Az első indításnál, elsőnek érkezett Prince Smith fogata, másodiknak Spitz fogata és harmadiknak Esterházy fogata. Tot. 5 : 10. — Minthogy a következő indításoknak ugyanazon eredménye volt, Prince Smith fogata az indítási díjakon kívül a 6000 frankos államdíjat is elvitte.

A ponny-verseny nevezések hiányában elmaradt.

Baden-Baden, okt. 8. I. Curverwaltungs Preis. 2000 márka. Gátverseny. Handicap. Urlovasok. 3200 méter Oertzen hadnagy Aramis első; Liman hadnagy Guillerette-je második. II. Preis von Lichtenthal. 3000 márka. Akadályverseny. Handicap. 5000 méter. Frerich H. kanczája Villag Queen első; Bandelow F. Vagrant-ja második. III. Grosses Armee-Jagd-Rennen. A császár tiszteletdíja és 4000 márka az elsőnek, Herman császár-weimári hg tiszteletdíja és 1000 márka a másodiknak, a fürstenbergi herceg tiszteletdíja a harmadiknak. Tisztek lovainak. 6000 méter. Fuchs Nordhoff hadnagy The Mahdi-ja első; Thumb hadnagy Last Born-ja második, Osten kapitány Bouncer-ja harmadik; IV. Preis von der Yburg. 1500 márka. Akadályverseny. Urlovasok. 4500 méter. Willich báró Fränkler-je első; Arnim hadnagy heréltje Sharper második.

Berlin, okt. 13. I. Memorial-verseny. Államdíj 4000 márka. 1000 méter. Johnson ur C-dur-ja első; Henckel Hugó gróf Matutiná-ja második; Mohy harmadik. II. Hertefeld-verseny. Államdíj. 6000 márka. 3000 méter. Treskow lovag Gretchen-e első; Oehlschlager bankár Green Devil-je második; Oppenheim báró Dämon-ja harmadik. III. Kiegyenlítő-verseny, 1800 márka. 1400

méter. Scavenius ur Gallus-a első; a graditzi főménes Fiddel-je második; Johnson ur Antoinette je harmadik. IV. Másodosztályu államdíj 4500 márka. 4800 méter, Schmettow gróf Niklot-ja első; utánna Nollard ur Hofmarshallja. V. Eladó-handicap. 1200 márka. 900 méter. Johnson ur Ladewig-je első; Oppenheim báró Wodan-ja második, Ulrich ur Consul-ja harmadik. VI. Trachenberg-verseny Államdíj 1200 márka. 2000 méter Treskov lovag Souvenir-je első, Ohlendorff ur Burgfräulein-je második; Peschke ur Pechvogel-je harmadik.

Nottingham, okt. 9. Nottinghamshire-Handicap. 10,000 márka. 1600 méter. Ellesmere lord Somerton-ja első; Naylor ur Toastmaster-ja második; Waterhouse ur Fornax-ja harmadik. Három hosszal könnyen nyert.

Három lóverseny egy napon. Szeptember hónap 27-ikén Magyarországon három helyen volt lóverseny, u. m. Sopronban, Zágrábban és Nagy-Becskereken.

A lókiállítási jury a díjakat a következőknek ítélte oda:

Nagy diszoklevelet kaptak: gróf Károlyi Gyula, gróf Larisch-Moennich Henrik, A zirczi apátság, Mailáth József és Fáy József.

Tiszteletdíjat. 1. Első tiszteletdíj 2000 frk gr. Breuner Ágost Zircz norfolki ménésért. 2. II. tiszteletdíj 1000 frk, gr. Wenckheim Rudolf Doboz, nehéz háttas irányu ménésért. 3. III. tiszteletdíj, 600 frk, gr. Wenckheim Géza Gerla nori igás irányu ménésért. Pénzdíjakat számos lovak nyertek.

Az ügató telepen f. hó 19-én nyílt meg a mén-lókiállítás és a mén-ló vásár. A leggyönyörűbb fajlovak vezették elő, számszerint 35-en. Nagyobbára el is keltek 15,000 forinttól 800 forintig terjedő árakon. Az orosz kormány is elküldte képviselőjét a kiállításra Veichtner Sándor ezredes személyében, ki tetemes bevásárlásokat eszközölt kormányának nevében. A magyar kormány sem késett magához váltani több jónevű mént, így Czimer, Pásztor, (a kettő együtt 30,000 forinton) Pasifal, Faublas Charly, Nonius, Pried, Pierrot, Vitéz, Cardinal, Loup-garou, Sturm-vogel stb. mentek át a magyar kormány tulajdonába, mely azokat tenyésztési célokra fogja használni.

Vadászat és lövészet.

Udvari parforce-vadászat. Az udvari lovasvadászok rókadászatot tartottak f. hó 12-én, melyhez a braganzai herceg is csatlakozott. Falkanagy Esterházy Miklós volt. A vadászat hosszan tartó run után killel végződött. Ez volt az idén az első sikerült rókatűzés.

A trónörökös erdélyi medvevadászatai. Rudolf trónörökös fenséges nejével és kíséretével együtt f. hó 14-én reggel érkezett Marosvásárhelyre s onnan gróf Teleki négyes fogatán Görgénybe. Az öt napig tartó vadászat eredményével a trónörökös nagyon meg volt elégedve. Lőttek összesen 19 medvét, melyek közül a trónörökös által leterítették egyike 106, másika 80 kgmot nyomott. A társaság este rendesen megülte a medvetort, körülállván a parkban felállított ravatalra elhelyezett medvéket. Vigan multak az órák Salamon cigány-zenekara mellett s a napot többnyire

teaestély zárta be, melyre a trónörökös a vadásztársaságot meghívta.

Az őszi galamblóversenyek meglehetősen rossz auspiciómok mellett kezdődtek f. hó 12-én. A zuhogó eső távol tartott sok jó lövőt, a nagy közönség pedig következetes marad önmagához és nem nézi meg az e fajta versenyeket. A lövészetekben részt vettek: Esterházy Mihály, Béla és László grófok, Zichy Antal gróf, Mecklenburg Frigyes báró, Zichy Kázmér gróf, Meszlényi Bencze és Dóry Lajos. Tétversenynyel kezdtek meg a lövészetek sorozatát. Mecklenburg Károly br. és Esterházy Béla gróf megosztották a tétből állott díjat. Ugyanők kapták a második tétverseny díjait. A harmadik lövészet az egyleti tiszteletdíjért folyt 26 méter távolságról hét galambra. Két hiba kizár. Tét 15 frt. A díjat Esterházy Mihály gróf nyerte, 15 galamb közül 14-et találva, Dóry Lajos második lett, 15 közül kettőt hibázva. Ezt Handicap követte 10 frt téttel 7 galambra. A díjat Esterházy Béla gr. és Zichy Antal gróf megosztva nyerték 7 hibátlan galambbal. Következett Tét-verseny 10 frt. 30 méter. A díjat Zichy Béla nyerte. Azután double rise lövetett 22 méter távolságról, melyek közül az elsőt Meszlényi Bencze, a másodikat pedig Esterházy Béla gr. nyerte. Ezután több matchot lőttek Meszlényi Bencze, Esterházy László gr. és Zichy Kázmér gróf.

Atletika.

— Rovatvezető: *Ve. mes Lajos.* —

Stevens Tamás, a nálunk is megfordult amerikai vasparipázó, ki tudvalevőleg még ez év május hónapjában indult el vasparipán Angolországból világ körüli útjára, most már Tabriz-ban (Északi Perzsia) van és innét legközelebb utazik Teheránon, Mesiheden és Heráton át Indiába.

E. W. Johnson amerikai bajnok egy álló helyből 3'377 méter távolságra ugrott 1881 aug. 3-án.

T. Ray Prestonban 1883 aug. 13-án ruddal 3'465 méter magasat ugrott.

Az ideai német tornaünnepélyen az első díjat Jennewein Lajos stuttgarti tornász nyerte el.

A D O M Á K.

Egy amerikai apa, kinek rövid idő alatt három leányát szöktették meg, daczára ennek vig ábrázattal járt-kelt. Rossz nyelvek szerint ő maga birta volna rá leányai szeretőit e lépésre — hogy a menyegzői költségektől megszabaduljon.

Egy szellemes nő, egy kevésbé híres íróval a halálfélelemről beszélgetett. — «Én is félek a haláltól — mondá ez, — a nélkül, hogy okát tudnám adni, miért». — «Majd megmondom én önnek», — felelé a nő — «ön azért fél a haláltól, mivel egész üresen fog az örökvilágba átmenni, mert oda csakis jó munkáit viszi el az ember».

ÁLTALÁNOS SZEMLE.

UDVAR és ARISZTOKRACZIA.

Erzsébet királyné Korfuban. Egész csendben futott be folyó hó 12-én reggel kilenc órakor a «Miramar» a korfui kikötőbe s a királyi palota közvetlen közelében vetett horgonyt. Nehány dereglyén üdvözlők várták a felséges asszonyt, ki elé a kikötő parancsnoksága nagy láda virágot küldött. Délután az Isola dei sorcit, az «Odysseus hajóját» nézte meg a királyné. E szigetnek hajó formája van, melynek előrése, a palával fedett párkányzat egy szőlőlugas által van vonzóan utánozva. Erre a szigetre gyakran ellátogat a királyné s midőn első ízben volt Korfuban, aranybütökkel kőbe vették a látogatás idejét. Egy másik kőtábla a trónörökös pár látogatására emlékeztet. A sziget északi részéről a kilátás a tengerre rendkívül szép. A királyné innen visszatért a hajóra, a nélkül, hogy Korfut érintette volna.

György porosz herceg, a német császár unokaöccse több napig időzött fővárosunkban s naponkint néhány órát töltött a kiállításon. Ugyancsak néhány napig időzött itt a hesseni nagyherceg.

Ismail pasa, az egyiptomi ex-khedive folyó hó 12-én érkezett Budapestre, fia Ibrahim pasa kíséretében, hogy kiállításunkat megtekintse. 13-án minden bejelentés nélkül meglátogatta a kiállítást, csupán régi ismerősét, Zichy Jenő gróftól kérve fel a kalauzolásra. Élénk érdeklődéssel nézte végig a műcsarnokot, az erdészeti pavilont, a panorámát, honnan a keleti kávéházba vonult cigányzenét hallgatni. Este ebédet adott néhány barátja tiszteletére, 14-én meglátogatta a Rudas-fürdőt és a Gül-Baba sirját. Este résztvett a nemzeti kaszinóban a mágnások által tiszteletére rendezett lakomán, melyen körülbelül hetvenen voltak jelen. Az asztalfőn a khedive, a braganzai herceg és Andrássy Gyula gróf között foglalt helyet. A khedivét nagyon meglepte fővárosunk szépsége s elragadtatva nyilatkozott felőle. Csütörtökön (f. hó 15-én) újból meglátogatta a kiállítást, a lóversenyeket s a nemzeti kaszinóban ebédelt. Az estét az operában töltötte, hol tiszteletére Aida került színre. 16-án résztvett az Atzél Béla báró által rendezett vizikiránduláson. A «Germania» hajó fedélzetén diszes társaság gyűlt egybe. Legelőbb a Margitszigeten kötöttek ki, melynek szépsége daczára a sárguló lomboknak ugyan meglepte ő fenségét. Innen Szent-Endréig eveztek, majd megfordulva egészen Promontorig, honnan 7 óra felé tértek vissza. A pasa 17-én hagyta el fővárosunkat.

Vilmos porosz herceg, Vilmos császár unokája, nejével Augusztia hercegnővel f. hó 11-én és 12-én vendégei voltak a trónörökös párnak. A vonattól 11-én délben egyenesen a kiállításba hajtottak s ott reggelizve, a délután egy részét a kiállítás megtekintésének szentelték. Este a Coburg hercegi párnál ebédelték s onnan az operába mentek, hol tiszteletükre Sába királynője került színre Turollával. A második napot egészen a kiállításnak szentelték s a királyi várban ebédelve, este a népszínházban gyönyörködtek Blaháné művészi előadásában.

A walesi herceg f. hó 12-én hagyta el fővárosunkat kilencz napi tartózkodás után. A magas arisztokraczia mindent elkövetett, hogy a herceg ittlétét kellemessé varázsolja s ő a legjobb benyomásokkal távozott körünkből.

EGYHÁZ.

Fényes mise Szatmáron. Lélekemelő templomi ünnepély folyt le e hó 6-án Szatmáron a székesegyházban. A diszes nagy templom előcsarnokában van a dr. Schlauch Lőrincz püspök bőkezűségéből gazdagon el látott, felszerelt és Storno művész által festett ritka szépségű lourdesi kápolna. Okt. 6-án mint a kápolna felszentelésének évforduló napján, reggel fél 8 órakor a kápolnában Schlauch Lőrincz püspök fényes segédlettel pontifikált. A szent misén jelen volt a káptalan, a kebelbeli papság nagy része, a róm. kath. fi- és nőtanító-képezde, az apácza-zárda összes iskoláinak s a róm. kath. elemi népiskola növendékei tanárai s tanítói vezetése mellett s nagyszámu ájtatos hívő. Szent mise alatt a növendékpapság s a tanítóképezde növendékei együttesen Nitsh József székesegyházi karnagy vezetése mellett a Gergely-féle egyházas szellemű énekek adattak elő. Délben a püspöki palotában szűköbb körű ebéd volt.

HADSEREG.

Robillant gróf altábornagy f. hó 4-én nyújtotta át királyunknak az olasz udvar visszahívó levelét, azon körülmény alkalmából, mely őt az olasz külügyi hivatal élére rendelte. A nemes gróf, ki 14 évi bécsi tartózkodása alatt királyunk és a hadsereg rokonszenvét a legnagyobb mértékben birta, 1846-ban, mint 20 éves ifju lépett ki a katonai akademiából; részt vett az 1848—49-iki, 1859-iki és 1860—61-iki háborúkban, hol számos kitüntetés érte. A számos rendjel között, melyet hősi vitézségeért kapott, ott találjuk a Ferencz József-rend nagykeresztjét is, melyet ő fellege kegyeiből nyert.

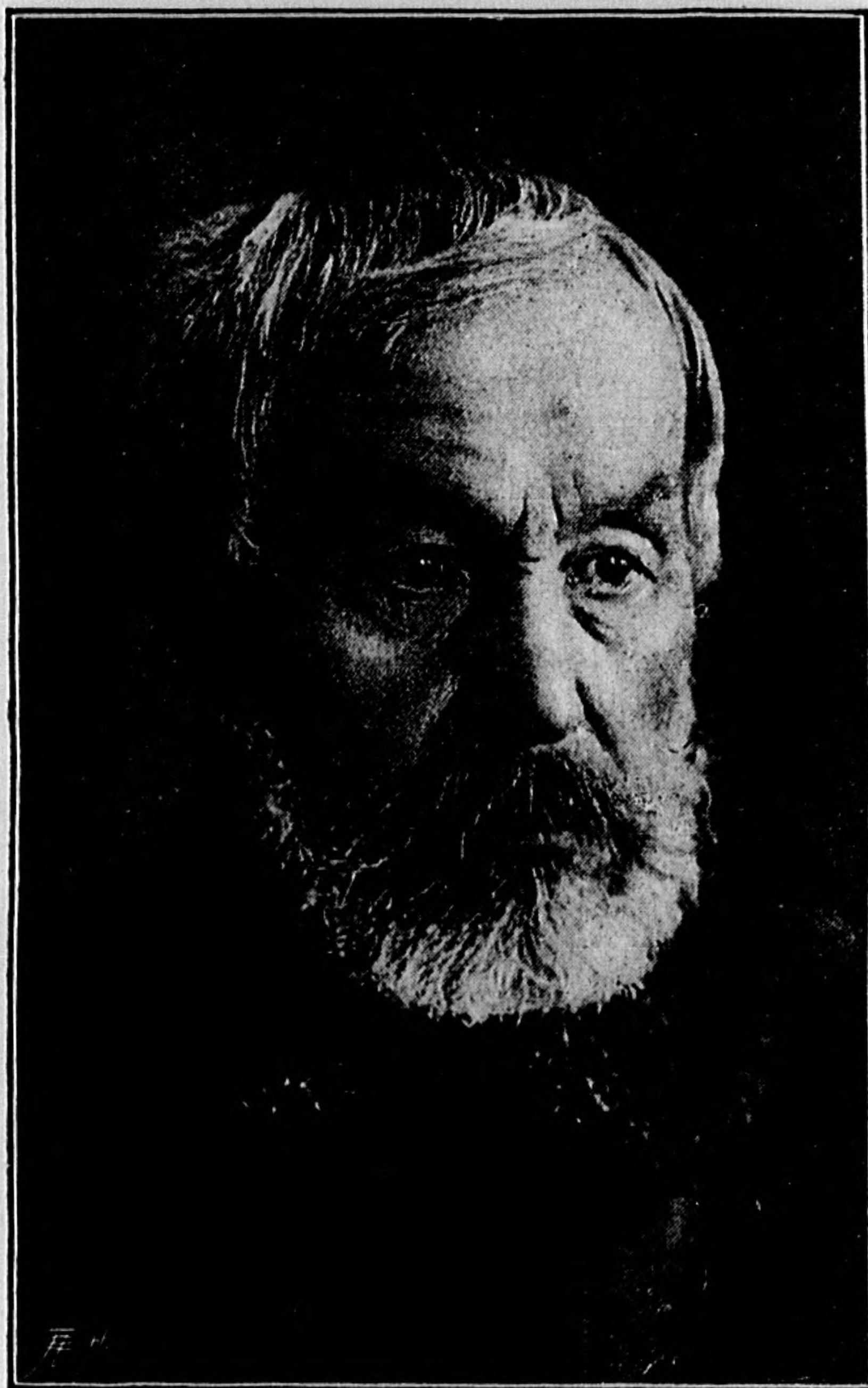
IRODALOM.

Dobos János.

Jelen számunkban a magyar kálvinista egyház legkitünőbb szónokai egvikének arcképét mutatjuk be olvasóink előtt. Azt hisszük, hogy kevés ember érdemelte meg valaha jobban hozzátartozói, barátai és ismerősei szeretetét, hittársainak ragaszkodását és hazájának tiszteletét, mint épen Dobos János. Nyolczvankét nehéz esztendő vonult el a nemes aggastyán feje fölött, nyolczvankét év bánata, gondja és fájdalma véste be redőit homlokába, terhes nélkülözések, sujtó csapások idő előtt megöszítették s ő mégis ma is ifju lélekkel, fenkölt gondolatokkal, tüzes szavakkal hirdeti Istennek magasztos igéjét; szelleme nem fajult el, megtartá aranytisztaságát s azon ember, kit sorsa annyira üldözötti, kinek gyönyör helyett bú termett utjain, kit nehéz megpróbáltatások könyörtelen kinja elégszer gyötörtött vigasztalan éveken át, azon ember nem tanulta meg az elégedetlenséget, hanem türt, mondván «legyen áldott az Ó neve».

Ajkáról nem káromló zugolódás szavai hallatszottak, hanem a legmélyebb, legdicőbb bölcsészet aranymondásai, a szeretet vallásának igéi, a legszentebb erény tanai. Valóban nem a csatatérek harcizosai a legnagyobb hősök, fölöttük állnak azok, kiknek egész pályájuk folytonos küzdelem a letért, kiknek családjukért is sokszorosan kell szenvedniök; de még ezeket is fölülhaladja fájdalom nagyságában, szive jóságában, lelke nemességében Istennek szolgája, ki míg gyermeke halállal vívódik, a szeretett, az édes oldalától rohan a másik haldoklóhoz, ki nem fia, nem rokona, sőt talán ellensége és mégis hozzáiet, hogy elkészítse az öröklét utjára, mert ő nem csupán családjának gyászát érezi, hanem együtt szenved hiveivel, bajtársa, vigasztalója ezeknek.

Dobos János minden tekintetben megérdemli esodálatunkat; kitünő férj és gyöngéd apa, az evangelium szerinti pap, jó hazafi és remek szónok, oly remek szónok, hogy örök kár leendett, ha művei a feledés örvényében eltűntek volna. De ma már biztositva van ha nem is összes, legalább, főműveinek fönmaradása. Ugyanis fia László,

kiadta Dobos János egyházi beszédeinek első kötetét. [Az egész mű négy kötetre terjed és előfizetési ára 6 frt, mely Dobos László, Szalk-Szent-Márton-i ref. lelkész urhoz küldendő be]. Az első kötet a kiadó előszava után Dobos János önéletírásával kezdődik, melyet 25 egyházi beszéd vagy mint kiadó mondja «közönséges vasárnapi tanítások» követnek. E tanításokból a legmélyebb bölcsesség szóla legzamatosb magyar nyelven, a legnagyobb igazságok találhatnak hivatott szónokra, egy oly szónokra, kinek munkáit nemcsak a kálvinista élvezheti, de valódi keresztény szellemükben egyaránt gyönyörködhet bármelyik katolikus vagy luteránus is. Mert az ige, melyet Dobos hirdet, nem kizárólagos, hanem tulajdona kereszténynek és pogánynak, olyan, mint a nap, mely a föld minden lakójára egyképen árasztja ragyogó sugárait, olyan mint a tavasz virága, mely egyképen illatoz mindenkinek, az ige, melyet ő hirdet: a szeretet igéje.

Dobos János műveinek 2. kötete f. évi november hóban fog megjelenni. Fölhivjuk ismételve az egész keresztény Magyarországra nézve hasznos és érdekes, nemcsak felekezeti, de általános keresztényi becsü müre olvasóink figyelmét.

Bognár Aladár.

A trónörökös könyve. A jövő hét folyamán egy millió példányban fog megjelenni Bécsben a trónörökös nagy irodalmi művének tervezete, mely az ő aegise alatt lát napvilágot e czim alatt: «Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben». A mutatványfüzet nyolcz nyomtatott oldalból fog állani s tartalmaz egy egész csomó művészi kivitelü rajzot. A terjedelmes nagy mü első füzeté az eddigi terv szerint a jövő hóban jelenik meg, épen a karácsonyi könyvpiacz idejére. A mü két nyelven, magyarul és németül van szerkesztve, melynek német kiadásából az első füzetek 100,000 példányban jelennek meg. Az első füzet tartalma lesz az előszó és Ausztria hegy és vizrajza. A bevezető részt Rudolf trónörökös irta s Ausztria-Magyarországot dicsőíti benne. Az írói tiszteletdíjak a trónörökös határozott kívánságára egyformák lesznek; minden író 60 forintot kap egy nyomtatott ivért.

Jókai Mór uj szinművet ir «Keresd a szived» czimmal, mely ez idén kerül színre a nemzeti színháznál. A főbb szerepeket Prielle Kornélia és P. Márkus Emilia asszonyoknak szánta a szerző.

Reviczky Gyula lapunk tehetséges munkatársa következő felhívást teszi közzé:

«**A Magányból!**» lesz a czime uj verskötetemnek, mely még az ősszel fog megjelenni. E könyv nagyrészt az «Ifjuságom» címü gyűjtemény megjelenése óta irt költeményeim fogja tartalmazni, de lesznek benne oly művek is, melyeket mint nem egyéni, vagy a végső simitáson még át nem esett verseket első kötetembe föl nem vettem. A mintegy 10 ivre terjedő, nagy disszel kiállított kötet deczember elején fog megjelenni, s egy füzet példány előfizetési ára 2 forint, diszkötésüé 3 forint. Gyűjtőknek 10 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálók. As előfizetési pénzeket, illetőleg megrendeléseket kérem czimemre (Kassára) mielőbb beküldeni, hogy a nyomtatandó példányok száma felől tájékozódva legyenek. Kassa, 1885. októberben. Reviczky Gyula. Mutatvány:

Talált rózsza.

Virága édes szerelemnek,
Az ut porából fölemellek.
Rideg kedély volt, fogadok.
Ki téged így eldobhatott.

Ki rád tekint, forróbban érez,
Eldobni téged, lehet-e ez?
Jer hát ide, szivemre, jer!
Ne a hideg földön heverj.

Pompája teljes még a nyárnak
S téged már haldokolni látlak.
Ki se lehelte illatod'
S leveleid' már hullatod.

Szegény virág, jer, én megértlek.
Az én szivem rokon tevéled.
A sors könyörtelen keze
Virágkorában tépte le.

Most hervad, mint te eltiporva,
Ifjan, részvétlenül a porba',
S nem akad senki, senki sem,
Ki fölemelje szeliden!

A könyvpiaczon megjelentek: «Budapest történetéből» 2-ik és a 3-ik kötet Salamon Ferencztől. — «Körösi Csoma Sándor dolgozatai» összegyűjtötte és életrajzzal ellátta dr. Duka Tivadar. Ára 3 forint. — «A székesi gróf Beresényi család története» I. k. Irta Thaly Kálmán. — «Fekete gyémántok» dráma, írta Jókai M. Kapható a Révai testvérek kiadásában. — «Tűnő percek» eredeti és fordított költemények Luby Sándortól.

MŰVÉSZET.

Erzsébet királyné arczképe. A párisi magyar-egylet nagy termében közelebb helyezik el ünnepélyesen királynénk arczképét. A művet Maszák Hugoné asszony, Barabás Miklós jeles tehetségű leánya festé, még pedig szivességéből. A kép a felséges asszonyt koronázási öltözkében ábrázolja. A hasonlatosságot kifogástalannak mondják.

Vastagh György festőművész a napokban fejezte be Horváth Mihály arczképét, melyet a művész Szentes város megrendelésére készített.

SZINHÁZ.

A nemzeti színházban f. hó 9-én került színre Jókai Mór dramatizált regénye: «A fekete gyémántok, középszerű sikerrel. Az óvációk, melyben a közönség a szerzőt részesítette, inkább a költőt és regényírót, mint a drámairót illették.

Sarah Bernhardt Amerikában. Sarah Bernhardt aláírta azt a szerződést, melyben legalább 225-szöri föllépésre kötelezi magát Észak- és Délamerikában 1886. május 1-től 1887. május 1-ig. A művésznő minden föllépéséért 2000 frankot kap és azon kívül bizonyos összegben felül az összes jövedelemnek több százalékát tarthat igényt.

Z E N E.

Gróf Zichy Géza egy újabb szerzeményt fejezett be «Szerenád» czim alatt, mely balkezre és külön két kézre zongorára van átírva. E szerzeményhez Zichy egy költeményt írt, mely a szerzeménnyel együtt lesz kiadva. Az igen sikerült zongora-darab dallamát Huber Károly orsz. dalárszövetségi karnagy átírta nagy férfinyesre, s ez a pécsi orsz. dalverseny alkalmával fog először előadatni. A művész gróf őszre tervezett hangverseny-körútját családi gyász következtében január hóra halasztotta.

Doppler Ferencz, a bécsi dalműszínház néhai balletmesterének hagyatékában egy Fata Morgana czimű ballettervezetet találtak, melyhez Mosenthal csinálta a szöveget s melyből az első felvonás zenéje is készen van. A dalműszínház igazgatósága most bírálattal alá bocsátja a tervezetet s ha alkalmasnak fogják találni, zenét komponáltat hozzá a ballet-karmesterek valamelyikével.

Az «Eleven ördög» külföldön. Konti József «Eleven ördög»-ét, melyet a múlt télen nagy sikerrel játszott Feleki társulata, rövid idő múlva színre fogják hozni Varsovában. Mint egy ott megjelenő lap írja: az operette hosszú életre számíthat. Tudunkkal az a második eset, midőn magyar zeneszerző műve kerül külföldi színházban előadásra. Az első Bertha Sándor Mátyás

királya Párisban, a mely kudarcot vallott. Remélhető, hogy Konti József nagyobb dicsőséget arat a lengyelek közt.

Richter János, ki az ez évi birminghami zene-ünnepélyt is végig dirigálta, nagy művészi körutat szándékozik tenni a jövő év tavaszán. Hangversenyeket fog rendezni Skótország és Angolország nagyobb városaiban, esetleg Párisban is.

KIÁLLITÁSI HIREK.

Három trónörökös a kiállításon. F. hó 11-én három monarchia trónörököse adott egymásnak találkát a kiállítás területén. Ezek a walesi herceg, Vilmos és Rudolf trónörökösök. A walesi herceg hamarabb távozván, a két trónörökös pár bejárta az iparsarnokot, a bosnyák pavillont, hol Rudolf ő fensége maga vette át a kalauzólást. Másnap (f. hó 12-én) ő fenségeik megtekintették az erdészeti pavillont, a még itt lévő, nagyobbára parasztlovakat, majd átmentek a mezőgazdasági, onnan a házi iparsarnokba. Ellátogattak még Albrecht főherceg pavillonjába, a műcsarnokba s a főváros pavillonjába, mindenütt legnagyobb meglepedésüknek adta kifejezést.

Frigyes főherceg, ki résztveendő a marososi medvevadászaton, hozzánk érkezett, f. hó 13-án meglátogatta a kiállítást; de csak az erdészeti pavillont tekintette meg, megígérvén, hogy a vadászatról visszajövet hosszabb időt szentel a kiállításnak.

A nemzetközi gyümölcs és zöldség kiállítás folyó hó 18-án nyílt meg.

A kiállított tárgyak négy osztályba soroztatnak, u. m. az I. osztály a friss gyümölcsöt, a II. osztály a zöldségfélét, a III. osztály a feldolgozott gyümölcs és zöldségfélét s végül a IV. osztály az aszaló kemenczék, kertészeti eszközök és irodalmi termékeket foglalja magában.

A jelentékenyebb kiállítók közül megemlítjük a besztercevidéki gazdasági egylet, a békésmegyei, az erdélyi gazdasági egylet nagy gyűjteményes kiállítását, a kassai gazdasági tanintézet, a kecskeméti gazdasági egylet, a keszthelyi és kolozsmonostori gazdasági tanintézet és egyesek kiváló kiállításait.

A valóban nagykeretű tárlat szabatos és megfelelő rendezése által Molnár István, a budai vinczellérképezde igazgatója, nagy érdemeket szerzett magának.

ORSZÁG-VILÁG.

Tisza Kálmán-falva. Bács megyében, a titeli járásban a kovil-grahovói kincstári erdők helyén egy új magyar község van alakulóban a tiszta szerb nemzetiség által lakott régi csajkás-kerület közepén. A helyen, a hol a község építése már megkezdődött, a török foglalás előtt Kürth és Solyom magyar községek állottak s így az új magyar telepítés bizonyos tekintetben csak visszaszerzés. A telepítési terv szerint közel 300 házhely van kijelölve s tényleg 140 ház már föl is van építve. Érdekes, hogy a virágzóknak ígérkező magyar telep épen ama hely közelében épül, a hol 1849-ben az alsó vidéki magyar haderőt a szerencsétlenség utolérte. Az új község neve «Tisza-Kálmán-falva» lesz.

A Szondy György emlékezetére emelt kápolnát okt. 6-án szentelte fel Simor János hercegprimás a drégelyi vártól északkeletre körülbelül egy órai távolságban. Hontmegyében még a hatvanas években megindult a mozgalom arra, hogy Szondy Györgynek szobrot emeljenek. Az eszme sok vajudáson ment keresztül, még sem tudtak 3000 forintnál többet összegyűjteni. Végre Simor János hercegprimás vette kezébe az ügyet, s azt megoldásra is vezette még pedig úgy, hogy Lippert primási építész tervei szerint 30,000 frt költségen a Szondy emlékére kápolnát emeltetett a drégelyi romok aljába. A kápolna még két évvel ezelőtt elkészült, azonban felszentelése egész a mai napig maradt. A kápolna igen egyszerű, de csinos épület. Belső berendezése is igen egyszerű s a négyszögletesen faragott oltár üvegfestményei és a Kiss György által készített Szondy-szobron kívül egyéb díszítés nem igen érdemel figyelmet. Pongrácz Emma urhölgy, a hontmegyei alispán leányának kezdeményezésére Szondy-zászlót is készítettek a kápolna részére; a zászló költségtöbbletét Ipolyi besztercebányai püspök fedezte s a gazdag aranyhímzéseket a besztercebányai zárdában készítette. A felszentelési ünnep igen szépen sikerült s ezernyi nép és a megyei intellegencia nagy részvétele mellett ment végbe. A felszentelés után a hercegprimás hazafias egyházi beszédet mondott.

HALÁLOZÁSOK.

Hornyik János, Kecskemét város örökös tiszt. főjegyzője 73 éves korában. — Rudics József báró, főrendiházi tag Bécsben. — Perrin Emil a Théâtre Français igazgatója Párisban. — Mac Closkey érsek New-Yorkban. — Id. br. Kemény Domokos nyug. miniszteri tanácsos, az erdélyi ev. ref. egyházkerület volt főgondnoka, e hó 12-én elhunyt Pusztá-Kamaráson. — Idősb Kégl Sándor földbirtokos 83-ik évében Budapesten. — Nyári Nagy Irma, a mult farsang egyik ünnepelt jelensége élte tavaszán. Böke Simon 84 éves korában. — Janthó Lajos nagykallói kir. járásbíró e hó 15-én Budapesten 62 éves korában. — Szabó Gyula m. kir. pénzügyi fogalmazógyakornok, élete 24 évében Egerben. — Id. Nagy Mihály a gróf Zichy-család senioralis uradalmának nyugalmazott felügyelője élete 70-dik évében B.-Gyarmaton. — Devcsery Ákos, Baranyamegye másodaljegyzője, e hó 13-án élete 33-dik évében Pécsen. — Gáll Lajos nyug. kir. táblai bíró, a róm. kath. status felülvizsgáló bizottságának tagja Kolozsvárt, 72 éves korában. — Gött Károly városi rendőrhadnagy e hó 14-én Brassóban. — Rajla Péter aradmegyei nyugalmazott számvevő, hó 14-én Aradon.

ÉRTESÍTÉS.

A «Szemle» szerkesztősége és kiadóhivatala máától kezdve Lipót-u. 18. sz. a. van. Kérjük tehát az összes, a lapot illető leveleket és küldeményeket Lipót-u. 18. sz. alá címezni.

A «Szemle» szerkesztősége.

Kiadótulajdonos: **Zarándy A. Gáspár.**